

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Bakalářská práce

VYUŽITÍ CANISTERAPIE V SENECURA
SENIORCENTRU PÍSEK

Autor práce: Tereza Rádová

Vedoucí práce: doc. MgA. Stanislav Suda, Ph.D.

Studijní obor: Pedagogika volného času

Forma studia: Prezenční

2021

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

1. března 2021

.....

Tereza Rádrová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. MgA. Stanislavovi Sudovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a čas, který mé práci věnoval. Poděkování taktéž patří mé rodině za trpělivost a pomoc, kterou mi poskytovali během celého studia. Zvláštní poděkování patří celému seniorskému domu SeneCura Písek za jejich vstřícnost a podporu. Pohlazení všem pomáhajícím psím společníkům, a především fence Jenny za práci, kterou v SeneCura SeniorCentru Písek odvádí.

OBSAH

ÚVOD.....	4
1 CANISTERAPIE	6
1.1 HISTORIE CANISTERAPIE	6
1.2 FORMY CANISTERAPIE	8
1.3 METODY CANISTERAPIE.....	8
1.3.1 AAA – Animal assisted activities	8
1.3.2 AAT – Animal assisted therapy.....	9
1.3.3 AAE – Animal assisted education.....	9
1.3.4 AAC – Animal assisted coaching.....	10
1.3.5 AACR – Animal assisted crisis response	10
1.4 TECHNIKY CANISTERAPIE	10
1.5 EFEKTY CANISTERAPIE	11
1.5.1 Fyziologické efekty.....	11
1.5.2 Psycho-sociální efekty.....	11
1.6 MOŽNOSTI VYUŽITÍ CANISTERAPIE	12
1.7 AASW – ANIMAL ASSISTED SOCIAL WORK	12
2 SENIOR V SENEČURA SENIORCENTRU PÍSEK.....	14
2.1 SENIOR	14
2.2 POTŘEBY VE STÁŘÍ.....	14
2.3 TYPY SLUŽEB SOCIÁLNÍ PÉČE O SENIORY	15
2.4 SENEČURA PÍSEK.....	16
2.4.1 Pečovatelská služba.....	16
2.4.2 Domov pro seniory	17
2.5 OBSAH SLUŽBY DOMOV PRO SENIORY	17
2.6 AKTIVIZACE SENIORŮ	17
3 VYUŽITÍ CANISTERAPIE V SENEČURA.....	19
3.1 JENNY	19
3.2 HAFÍK	20
3.3 PRŮBĚH CANISTERAPIE V SENEČURA	20
3.4 ZVÍŘECÍ PŘÁTELÉ V OSTATNÍCH SENEČURA SENIORCENTRECH	21
4 PRAKTICKÁ ČÁST	23
4.1 VÝZKUM.....	23
4.1.1 Cíle práce.....	23
4.1.2 Metodologie	23
4.1.3 Výzkumný vzorek.....	24
4.1.4 Realizace výzkumu	24
4.1.5 Etika výzkumu	24
5 VYHODNOCENÍ	25
6 DISKUSE.....	28
ZÁVĚR	30
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	31
SEZNAM ZKRATEK	33
SEZNAM PŘÍLOH	34
PŘÍLOHY	35

Úvod

Canisterapii stejně jako například felinoterapii, hipoterapii nebo také delfinoterapii řadíme do oboru zooterapie, který můžeme definovat jako „speciální vedení zvířete a soubor úkonů a dovedností terapeuta s cílem využít pozitivního vlivu zvířat na bio-psycho-sociálně-spirituální složky člověka.“ (TVRDÁ 2020: 10). Andrea Tvrdá ve své knize taktéž uvádí, že sama již několikrát byla svědkem „zázraku“ v podobě probuzení člověka po změněném stavu vědomí nebo v případě prvního cíleného pohybu prstů u „nefunkční“ končetiny, a to vše jen díky vlivu psa (Tamtéž: 10).

Tématem této práce je využití canisterapie v SeneCura SeniorCentru Písek. Důvodem volby tohoto tématu byl můj pes Ralphie rasy Border kolie, kterého jsem si pořídila v prvním ročníku na Teologické fakultě a později bych s ním v rámci canisterapie chtěla pomáhat seniorům, případně jej zařazovat do aktivizačních činností. Zařazování psa do volnočasových aktivit domovů pro seniory je v dnešní době poměrně rozšířenou záležitostí, ačkoli provedení není úplně jednoduché. Volba tohoto domova taktéž nebyla náhodná, důvodů však bylo několik. Vyzdvihla bych velice kladné povědomí místního obyvatelstva o kvalitě nabízených služeb. Hlavním důvodem však zůstává, že tento domov zařazuje interakce se psem do volnočasových aktivit zde žijících seniorů. Mám tedy jedinečnou možnost hlouběji nahlédnout do této formy CT a získat cenné zkušenosti pro své budoucí zaměstnání.

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat, jaký vliv má využití různých technik canisterapie na seniory v seniorském domě SeneCura Písek. K naplnění tohoto cíle jsem si vytyčila několik specifických otázek, které byly pokládány během polostrukturovaných rozhovorů s klienty a zaměstnanci. Otázky se týkaly vztahu klientů ke zvířatům obecně, vztahu k Jenny (canisterapeutický pes), přínosu canisterapie z pohledu klientů i zaměstnanců, způsobu praktikování canisterapie a také celkového zájmu o aktivity či terapie mezi klienty.

Canisterapie je podle mého názoru stále považována spíše jako pomoc nemocným. Málokdo si však uvědomuje kladný vliv přítomnosti psa na „zdravého“ člověka v běžném životě. Mým záměrem je ukázat, že canisterapie neznamena automaticky jen polohování, ale že psa je možné také využívat jinak. Příkladem je Jenny v SeneCura Písek, která už samotnou každodenní přítomností pozitivně ovlivňuje psychiku klientů, kteří ji často sami chtějí vidět, což je motivuje k pohybu.

Teoretickou část práce jsem rozdělila do tří kapitol. První pojednává o canisterapii z obecného hlediska, jejich formách, metodách a technikách. Pozornost je dále věnována jejím přínosům a možnostem využití v jednotlivých oblastech. Druhá kapitola měla dle původního návrhu pojednávat konkrétně o seniorském domě SeneCura Písek. Tuto kapitolu jsem se však z důvodu lepší srozumitelnosti rozhodla rozšířit o obecné informace o seniorovi a jeho potřebách. Zmíněné rozšíření považuji za nezbytné k tomu, aby byla splněna základní podmínka bakalářské práce, a to srozumitelnost i pro laickou veřejnost. Na zmíněné potřeby seniorů navazují rozlišením typů služeb sociální péče o seniory a konkretizují seniorský dům SeneCura Písek. Pojednávám zde o nabízených službách a jejich obsahu. Ve třetí kapitole charakterizují využití canisterapie v SeneCura SeniorCentru Písek a fenku Jenny, která zde trvale pobývá.

Praktická část práce je strukturována do dvou oblastí. První oblast je obecná, představuje výzkum a jeho cíle, definuje výzkumné otázky, metodologii a charakteristiku výzkumného vzorku. Druhá oblast praktické části zahrnuje vyhodnocení na základě předem definovaných otázek, diskusi a závěr.

Pro zpracování teoretické části jsem rovnoměrně používala novodobé i starší literární prameny, přičemž za nejvýznamnější pro tuto práci považuji publikace autorů Odendaala, Bickové, Galajdové a Tvrdé. Pro praktickou část jsem zvolila knihy od Miovského a Švaříčka, kteří se hlouběji zabývají kvalitativním výzkumem.

Věřím, že tato práce může být přínosem pro všechny bez ohledu na jejich zkušenosti a znalosti. Těm, kteří se s canisterapií vůbec nesešli, práce poskytne náhled do celé problematiky z pohledu teorie i praxe. Čtenářům, kteří s canisterapií zkušenost mají, může tato práce celý její proces objasnit po teoretické stránce. Praktikujícím psododům práce poskytuje zpětnou vazbu v podobě odpovědí dotazovaných seniorů.

Teoretická část

V následujících kapitolách této bakalářské práce postupně představím, co je canisterapie, jaké jsou možnosti v jejím praktikování a jaké efekty s sebou nese. V další části definuji, kdo je senior a jakých typů služeb sociální péče může využívat. Poté se zaměřuji na seniorský dům SeneCura Písek a konkretizuji, jakým způsobem canisterapii praktikuje tato společnost.

1 Canisterapie

Pro správné pochopení zvolené problematiky je vhodné uvést rozlišení kategorií pomáhajících psů podle HUTAŘOVÉ (2005: 10):

- 1) **Psi asistenční** – pomáhají především lidem s tělesným postižením. Plní za ně úkony, které sami nezvládají. Jedná se například o otvírání a zavírání dveří, pomoc při oblékání a obouvání, přivolávání výtahu, ale také plnění pračky a vyndávání vypraného prádla apod.
- 2) **Psi canisterapeutičtí** – pozitivně ovlivňují zejména psycho-sociální, ale v některých případech i fyzické zdraví člověka
- 3) **Psi diagnostičtí** – dokážou svým čichem rozeznat některé projevy nemocí nebo psychosomatických stavů dříve, než se klinicky projeví.
- 4) **Záchranářští psi** – pomáhají k vyhledávání pohřešovaných osob.

Doslovný překlad canisterapie znamená léčbu pomocí psa. Autorka Lenka GALAJDOVÁ (2011: 15) ve své knize *Pes lékařem lidské duše* označuje canisterapii jako „duši hojící pozitivní pocit, zanechaný po kontaktu se psem, který má psychické i fyzické dopady“. Dle Andrei TVRDÉ (2020: 34) je canisterapie „podpurná forma rehabilitace s prvky sociální terapie, aktivace a rozvoje komunikace“. Obecně tedy můžeme říct, že canisterapie znamená pozitivní působení na všechny složky člověka prostřednictvím psa, přičemž pro její realizaci, a především úspěšnost je nutné ověřit si, zda nedochází k nějaké kontraindikaci u klienta – alergie na srst, náboženské přesvědčení, fobie atp.

ODENDAAL (2007: 70) ve své knize uvádí několik aspektů, které mohou ovlivňovat úspěšnost, respektive výsledek celého procesu. Jednou z hlavních podmínek je dobrovolnost všech zúčastněných, tedy nejen klienta a psů, ale i samotného psa. Zvířata jsou zapojována do procesu za podpory profesionálů, musí zde být k dispozici dostatečně dlouhá doba, respektive pravidelnost návštěv, a stanovené cíle musí odpovídat SMART metodě, přičemž v rámci celého zvažování musíme zohledňovat i podmínky daného zařízení. V rámci svého výzkumu jsem se dotazovala na sobě nezávislých jedinců, kteří mají s canisterapií praktické zkušenosti, přičemž zmiňované aspekty, které ovlivňují proces, a především výsledek canisterapie rozšiřuji o několik možných dalších, které konkrétněji rozvedu v praktické části.

1.1 Historie canisterapie

Jedním z prvních důkazů, že pes je přítelem a společníkem člověka jsou bezpochyby 12 tisíc let staré kosterní pozůstatky pohřbeného člověka společně se psem, nalezené na území severního Izraele (GALAJDOVÁ 1999: 13). Mezi další významné doklady z minulosti můžeme řadit 5 až 6 tisíc let staré kresby zobrazující psy hlídající stáda i dům, ale i malé psíky, chované zřejmě pro potěšení (Tamtéž: 14). „První písemné záznamy o léčebném využití zvířat nalezneme v 8. století, kdy byla terapeuticky využívána

v léčebných zařízeních.“ (BICKOVÁ 2020: 22). „V devátém století byl založen program, kdy občané poskytovali rodinnou péči hendikepovaným osobám, jehož nedílnou součástí bylo využití zvířat jako terapie naturelle.“ (ODENDAAL 2007: 57). Postavení psa ve středověku bylo silně ovlivněno náboženstvím. Zatímco v raném středověku je pes brán jako samozřejmá součást života, v pozdním středověku vlivem katolické církve byl považován pouze jako tvor bez duše, jež je jako každé jiné zvíře pouze užitkovým tvorem. „Racionální osvícené myšlení Evropy konce 18. století a oslabení vlivu církve v 19. století s sebou přinesly změnu pohledu na vlastnictví domácích zvířat.“ (GALAJDOVÁ 1999: 19–22). Cílené zooterapeutické zapojení zvířat je tedy datováno do roku 1792, kdy byla v Anglii založena klinika York Retreat, jejíž cílem bylo pečovat o duševně nemocné novým, aktivizujícím způsobem.“ (BICKOVÁ 2020: 22). Tato klinika byla založena proto, aby se pacientům místo silných medikamentů dostávalo především dostatek lásky prostřednictvím zvířat a zároveň se sebekontrolou. (Tamtéž: 22).

Zlomovým je rok 1919, kdy byli psi používáni v nemocnicích jako „kamarádi ke hrám“ a rozptýlení pacientů (VELÍMSKÝ 2007: 28). Následujícím významným mezníkem ve využívání zvířat při léčbě byl rok 1942, kdy byli psi používáni k rehabilitaci válečných pacientů v New Yorku. „Rozhodující impulzy k prokázání pozitivních efektů plynoucích ze vztahu člověka a zvířete přinesl v 70. letech americký psychiatr Boris Levinson, který označil zvíře za koterapeuta urychlujícího terapeutický proces.“ (TVRDÁ 2020: 22–23). „Se stoupající profesionalitou terapeutů se v 80. letech začalo rozlišovat mezi tzv. AAA (aktivitami za asistence psa) a AAT (terapií prostřednictvím psa)“. V této době se již začala zlepšovat spolupráce mezi psychology, pedagogy a lékaři na jedné straně a veterináři a kynology na straně druhé (GALAJDOVÁ 1999: 27). Mezi další propagátory péče za pomoci zvířat, respektive psů řadíme například manželé Corsonovy, kteří zahrnuli psy do terapie s cílem zvýšit u jedinců využívajících canisterapii sebedůvěru, komunikaci a také orientaci na realitu (TVRDÁ 2020: 39). Za nevýznamnější krok v historii canisterapie je považováno založení organizace International Association of Human-Animal Interaction Organizations (IAHAIO) v roce 1992, které podporovala výzkum, vzdělávání a výměnu informací právě v této oblasti. Nejdůležitějším dokumentem je tzv. Bílá kniha z roku 2013, definující terminologii v oblasti intervencí za asistence zvířat (Tamtéž: 23).

„V České republice se praktikovala intervence za účasti psa organizace Filia (Brno) již v 90. letech 20. století. V roce 1993 Jiřina Lacinová použila a zavedla dodnes známý termín „canisterapie“ pro výkon intervencí za účasti psa.“ (BICKOVÁ 2020: 23). Dalším významným krokem v rozvoji canisterapie v ČR byl vznik (1995) Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům (AOVZ), která je také členem IAHAIO, jejíž cílem bylo prohlubovat poznatky v této oblasti a seznamovat s nimi širokou veřejnost (VELÍMSKÝ 2007: 28). V roce 1997 vznikla v České republice Canisterapeutická společnost, založená Lenkou a Zdenkou Galajdovou, které vydaly knihu pojednávající o této problematice. „V devadesátých letech 20. století se canisterapie v ČR využívala jen zřídka, např. v Ústavu sociální péče Kociánka v Brně nebo při léčbě psychiatrických pacientů v bohnické psychiatrické léčebně.“ (MULLER 2014: 477). Již zmíněná Jiřina Lacinová založila v roce 2003 Canisterapeutickou asociaci (CTA), která měla za cíl sjednocovat podmínky pro praktikování canisterapie (TVRDÁ 2020: 40).

Vývoj postavení psa ve společnosti a využití canisterapie prošly pestrým vývojem, nicméně dnešní pojetí psa jako přítele „partáka“ se objevovalo až v osmdesátých letech minulého století. GALAJDOVÁ (1999: 72) ve své knize uvádí, že zejména v šedesátých letech byl pes považován za hlídače patřícího na zahradu či k boudě. Toto období stále výrazně ovlivňuje postoj seniorů ke psům, což více ozřejmuje v praktické části.

1.2 Formy canisterapie

Canisterapii můžeme realizovat ve formě individuální, nebo skupinové. Skupinovou canisterapii v České republice praktikuje především sdružení Filia a výcvikové sdružení HAFÍK (VELÍMSKÝ 2007: 82), kde také složila zkoušky fenka Jenny ze seniorského domu SeneCura Písek. Aby canisterapie byla účinná, je bezprostředně nutné si již před samotnou realizací ujasnit cíl intervence, formy a metody práce, rizika, časovou dotaci, a především možnosti klienta a canisterapeutického psa.

- a) **Návštěvní program** – jedná se o nejrozšířenější formu canisterapie, respektive zooterapie, spočívající v pravidelných návštěvách canisterapeutického týmu v určitém zařízení či u klienta doma. Alternativně může klient docházet za canisterapeutickým týmem nebo se scházet v neutrálním prostředí (MULLER 2014: 480).
- b) **Rezidentní program** – je charakteristický tím, že jsou zvířata v zařízení umístěna trvale, proto je důležité zvážit možnosti zařízení v oblasti péče o dané zvíře. Vhodné jsou například andulky, morčata nebo kočky, přičemž je nutné zvolit nějakou kompetentní osobu, která bude za jejich péči odpovědná (BICKOVÁ 2020: 29).
- c) **Jednorázové aktivity** – jedná se o jednorázové či krátkodobé aktivity, které mohou být určeny uzavřené skupině klientů i široké veřejnosti. Tato forma je tedy realizována v rámci prezentací, přednášek a ukázek různého druhu (Tamtéž: 29).
- d) **Pobytový program** – v rámci této formy canisterapie hovoříme o jednorázovém i pravidelném pobytu s ozdravným či poznávacím programem, jehož součástí je canisterapie. Jedná se zejména o tábory, farmy a výcviková střediska, jejichž hlavní myšlenkou je intenzivní kontakt klienta se zvířetem a s tím související odloučení od sociálního prostředí (MULLER 2014: 480). „Pořádání zotavovacích akcí pro děti je jednou z možností využití skupinové zooterapie.“ (BICKOVÁ 2020: 29).

1.3 Metody canisterapie

„Stěžejní terminologické vymezení, přijímané světovými organizacemi nalezneme v dokumentu organizace IAHAIO z roku 2014, White paper (Bílá kniha).“ (BICKOVÁ 2020: 25). Tento dokument dělí AAI – animal assisted intervention (zvířaty asistovanou intervenci) na AAA – animal assisted activities (aktivity za asistence zvířat), AAT – animal assisted therapy (zvířaty asistovaná terapie) AAE – animal assisted education (zvířaty asistovaná edukace) a AAC – animal assisted coaching (zvířaty asistované koučování/konzultace). Mnohdy IAHAIO do metody AAA běžně řadí AACR – animal assisted crisis response (krizová intervence za účasti zvířat), přičemž v rámci České republiky je AACR považováno a samostatnou metodu (tamtéž: 25). Podrobněji budou tyto metody představeny v následujících kapitolách.

1.3.1 AAA – Animal assisted activities

Tuto metodu můžeme označit jako neformální interakci, jejímž cílem je motivace, výchova či rekreace. Vyznačuje se především opakovanou návštěvní službou poskytovanou na dobrovolnické bázi. Průběh celého setkání je většinou spontánní, délka neomezená a nezapisuje se do klientova chorobopisu (BICKOVÁ 2020: 27). Uvedená metoda je nejčastěji praktikovaná v seniorských domech, tedy i v domově pro seniory SeneCura Písek. Konkrétně jde o proces, během kterého dochází k nevědomému

získávání prospěšných dovedností – rozvoj motoriky během hlazení, cvičení paměti během vzpomínání.

Druhy této metody:

- 1) **Pasivní forma** – nejjednodušší, zvířete je pasivní, ale přesto přináší pozitivní efekt už samotnou svou přítomností. Typickým příkladem může být, když zařízení pořídí akvarijní rybičky nebo andulky, přičemž jejich zbarvení, chování či vydávání zvuků klienty uklidňuje a přináší jim radost (GALAJDOVÁ 1999: 30).
- 2) **Interaktivní forma** – tato forma se dále dělí na dva typy – návštěvní a rezidentní (GALAJDOVÁ 2011: 105).
 - a) **Návštěvní** – „Týmy pes-psovod prošly tréninkem a zkouškami u externí organizace a nejsou zaměstnanci zařízení.“ (Tamtéž: 105). Charakteristické pro tento program je, že jeho účastníci pracují s naplánovaným rozvrhem návštěv a musejí se řídit vnitřními pravidly zařízení, přičemž v rámci celé terapie musí být přítomen alespoň jeden ze zaměstnanců.
 - b) **Rezidentní** – „Speciálně vycvičený terapeutický pes je majetkem jednoho ze zaměstnanců zařízení, který je za něj zodpovědný. Pes provází svého pána po delší časový úsek dne, případně po celou směnu a je považován za člena personálu. Zpravidla pes pracuje jeden až dva dny v týdnu a ostatní dny je „pouze psem“.“ (Tamtéž: 105). VELÍMSKÝ (2007: 47) dále uvádí, že v případě této formy je důležité zajistit, aby klienti, kteří si nepřejí kontakt se zvířetem, měli možnost se nějakým způsobem zvířeti vyhnout. Tuto formu canisterapie praktikují v seniorském domě, kde byl prováděn můj výzkum, přičemž jakým způsobem situaci řeší, je konkrétně popsáno v praktické části.

1.3.2 AAT – Animal assisted therapy

Jedná se o strukturovanou, plánovanou terapeutickou intervenci, která je cílena na oblast zdravotnictví, vzdělávání či pomáhajících služeb. AAT je terénní dlouhodobá služba, která je určena ke zlepšení tělesných, sociálních, emociálních a kognitivních schopností člověka, přičemž je nutné znát klientovu anamnézu a diagnózu. Intervenční pokrok lze objektivně pozorovat, měřit a následně vyhodnocovat. Tuto metodu, která často využívá různých pomůcek a předmětů, dále rozdělujeme na návštěvní program nebo pobytový program (BICKOVÁ 2020: 26).

VELÍMSKÝ (2007: 33) ve své knize uvádí, že základní rozdíle mezi AAA a AAT je v tom, že AAA metoda je založená na přirozeném kontaktu jedince se zvířetem a zaměřena na zlepšení kvality života jedince a rozvoj jeho sociálních dovedností. Oproti tomu metoda AAT je cílenou intervencí zaměřenou především na zlepšení psychického a fyzického stavu klienta.

1.3.3 AAE – Animal assisted education

Výuka za asistence zvířat je na cílená, plánovaná, strukturovaná a měřitelná intervence v oblasti výchovy a vzdělávání, která se vyznačuje dlouhodobou návštěvní službou, vykonávanou kvalifikovaným pedagogem. „Hlavním cílem je motivace k učení, zážitkové učení a aktivity vedoucí k osobnímu rozvoji, k rozvoji kognitivních funkcí, ale také zaměření na prosociální chování a klima třídy.“ (BICKOVÁ 2020: 26). Tuto metodu můžeme podle knihy „Terapie ve speciální pedagogice“ charakterizovat jako cílený

kontakt člověka a zvířete, který je zaměřený na zlepšení výchovy, vzdělávání, a sociálních dovedností klientů, zprostředkovaný hravou formou a následnou ukázkou předávání informací, přičemž pes je v této metodě využíván jako prostředník pro výuku, která má silný motivační faktor. (MULLER 2014: 478)

1.3.4 AAC – Animal assisted coaching

Zvířaty asistované koučování je metoda, která je cílená, plánovaná a strukturovaná. „Je poskytována odborníky s licenci a intervenční pokrok je zahrnut do dokumentace. AAC se zaměřuje na podporu osobního růstu, porozumění a posílení schopností sociálních dovedností klientů.“ (BICKOVÁ 2020: 26).

1.3.5 AACR – Animal assisted crisis response

Krizovou intervencí můžeme definovat jako cílený kontakt zvířete a člověka, jenž se ocitl v určité hraniční situaci, zaměřený na odbourávání stresu a celkové zlepšení jeho stavu. V České republice je canisterapeutický tým součástí integrovaného záchranného systému, přičemž se zaměřuje zejména na nejzranitelnější skupiny – děti a seniory. „Tato metoda byla využita v ČR například při povodních, v USA při teroristických útocích.“ (BICKOVÁ 2020: 27).

1.4 Techniky canisterapie

- 1) **Polohování** – „Přímý fyzický kontakt psa nebo více psů s kliente. Polohovat lze celé tělo nebo jen jeho části. Délka je individuální, asi po 20 minutách dochází k prohrátí a uvolnění svalů klienta.“ (MULLER 2014: 488). Tato technika napomáhá ke zlepšení nálady, prohrátí celého těla a uvolnění svalů, celkové zklidnění, nebo také zvýšení citlivosti. Na druhou stranu GALAJDOVÁ (2011: 60) je rámci této techniky velkým kritikem. Ve své knize uvádí, že „fyzický prospěch jedince získává na základě psychické pohody a nikoli ponižováním psa, tím, že ho strkám lidem pod nohy.“ Argumentuje tím, že canisterapie by měla vést k radosti a dobrovolnosti všech zúčastněných, ale vzhledem k tomu, že psi mají velice rozvinuté smyslové vnímání, tak tato technika jim zcela určitě radost nepřinese. Dále pak uvádí, že „tutéž službu se stejným efektem jako je polohování vám zprostředkuje i nahřátý polštář.“ (GALAJDOVÁ 2011: 60).
- 2) **Hry** – Během aktivit se psem dochází k odbourávání stresu, odreagování a uvolnění. Klient si se psem hraje, mluví na něj a odměňuje ho. „Hry jsou vždy závislé na prostoru a individuálních omezeních klienta. Při hrách lze trénovat paměť, podporovat myšlení, komunikaci, procvičovat koordinaci, jemnou a hrubou motoriku, sebeobsluhu a samostatnost, časoprostorovou orientaci.“ (MULLER 2014: 488), což jsou mimo jiné také základní cíle seniorského domu SeneCura, a proto je zde tato technika canisterapie také nepoužívanější.

VELÍMSKÝ (2007: 31) ve své knize uvedené techniky rozšiřuje o cvičení, motivace ke komunikaci a také úkoly péče o zvíře.

V publikaci „Zkušenosti z aplikace nových metod práce při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami“ (2011: 80) se uvádí, že technika polohování je využívána u hendikepovaných či hůře pohyblivých jedinců, zatímco hry nebo také aktivity jsou, jak uvádí BRADÁČOVÁ, jedna z autorů knihy, vhodné u plně pohyblivých jedinců. Na druhou stranu si nemůžeme dovolit každého hendikepovaného či méně pohyblivého jedince odkázat pouze na polohování, ale je nutné posoudit míru jeho postižení a jeho možnosti. Toto tvrzení je tedy absolutně neproveditelné například

v seniorských domech, jelikož zde téměř každý klient má nějakým způsobem omezenou pohyblivost, ale je potřeba rozlišovat především míru omezení a v závislosti na tom zvažovat individuální možnosti.

1.5 Efekty canisterapie

Již samotná přítomnost zvířete je pro člověka psychickým přínosem a při cílené práci s ním můžeme pozitivně podpořit například jemnou motoriku, uvolnění napětí, odvedení pozornosti, aktivaci fyzické i psychické, paměť, emoční prožívání, komunikaci, stimulaci smyslů, sociální chování nebo také fantazii a kreativitu. (TVRDÁ 2020: 11–12).

Jedná se tedy o aktivity, které zlepšují správný psychosomatický vývoj, případně jsou pro něj zcela klíčové. V těchto souvislostech se zvířata dají využít dvěma směry, a to v oblasti kondice fyzické i psychické. (ODENDAAL 2007: 6).

Celkově lze říct, že canisterapie vychází z holistického přístupu, který chápe člověka jako harmonický celek, který je potřeba celostně pozitivně ovlivňovat. (VELÍMSKÝ 2007: 41).

1.5.1 Fyziologické efekty

Osobnost jedince definujeme jako bio-psycho-socio-spirituální jednotu. V případě, že je jedna z jejích složek narušená, dojde k narušení i ostatních částí. Jinými slovy, pokud jedinec neprožívá sociální pohodu, odrazí se to v jeho psychické i fyzické kondici. Tuto skutečnost potvrzují i dosavadní zjištění, dle kterých se psychosociální faktory významně podílejí na vzniku například astmatu, bolestí hlavy, vředových chorob, nádorových onemocnění nebo vysokého krevního tlaku (GALAJDOVÁ 1999: 64). „V roce 1929 bylo zjištěno, že pokud nějaká osoba hladí psa, dojde u psa k poklesu krevního tlaku. Trvalo však dalších padesát let, než bylo zjištěno, že ke stejné změně, tedy k poklesu krevního tlaku, dojde i u jedince, který psa hladí.“ (ODENDAAL 2007: 74). Odendaal ve své knize uvádí, že „pozitivní interakce se psem trvající pět až čtyřicet minut může mít za následek pokles krevního tlaku a další fyziologické účinky.“ (Tamtéž: 118). Tento experiment byl prvním, který byl popsán na neurochemické úrovni a potvrzuje teorii *attentionis egens*, podle níž má proces zooterapie stejné účinky na psa jako na člověka (tamtéž: 118).

1.5.2 Psycho-sociální efekty

„Studie zabývající se zvířaty jako prostředkem terapeutické intervence se shodovaly v pozitivních závěrech, kdy bylo zjištěno, že interakce měla takový účinek, že se osoby cítily šťastnější, pozornější a méně osamocené, zvířata je stimulovala k dotykům, hovoru a úsměvům.“ (ODENDAAL 2007: 76). Konkrétní efekty v psychické oblasti jedince můžeme sledovat například v rozvoji komunikace, motivace, vzpomínání a všeobecně v rozvíjení paměti především u seniorů, u dětí se jedná o emoční rozvoj, rozvoj fantazie a kreativity.

Zooterapie ve světle objektivních poznatků tyto obecné efekty canisterapie konkretizuje v prostředí seniorů a rozšiřuje o „zpestření všedního dne, samoobsluhu, oporu při odloučení od rodiny, přijetí stárí se všemi jeho aspekty, zmírnění pocitu méněcennosti, poznání svých kvalit, aktivizace, udržení smyslu života, umožnění být užitečným nebo naplnění potřeby tělesného kontaktu (...)“ (VELÍMSKÝ 2007: 80–81).

1.6 Možnosti využití canisterapie

„Canisterapie je všeobecně využívána při práci s cílovými klienty z řad zdravotně znevýhodněných osob po stránce fyzické či duševní. Zoorehabilitace tak najde uplatnění v podstatě ve všech věkových kategoriích lidské populace – od malých dětí přes pubescenty, osoby středního věku až po seniory.“ (ODENDAAL 2007: 6). Mezi disciplíny využívající zvířata k psychické podpoře patří:

- 1) **Nelékařské obory** – fyzioterapie, ergoterapie a logopedie,
- 2) **Sociální terapie** – zvířata se využívají k sociální podpoře v domovech pro seniory, hospicích a v nápravních zařízeních.
- 3) **Vzdělávání** – zvířata se využívají v procesu formálního vzdělávání i ve školách poskytujících speciální vzdělávání, kde pomáhají ve vyučovacím procesu (ODENDAAL 2007: 56).

Konkrétní prostředí, kde je canisterapie uskutečňována, shrnuje GALAJDOVÁ (2011: 19–33):

- 1) **Pes v ústavu** – dětský ústav, ústav pro nevidomé, mentálně či tělesně postižené, léčebny dlouhodobě nemocných a také, pro tuto práci stěžejní, seniorské domovy.
- 2) **Pes v rodině** – s mentálně postiženým dítětem, autistou, nevidomým či neslyšícím jedincem, epileptikem, tělesně postiženým nebo také se starým člověkem.

Oldřich MULLER (2014: 481) ve své knize „Terapie ve speciální pedagogice“ zdůrazňuje, že zdravotně-sociální instituce a školská zařízení musí s návštěvou canisterapeutické týmu souhlasit (vedení, personál i klienti), podílet se na realizaci, a především na výběru vhodných klientů. „Zvířata nepředstavují pro personál další pracovní zátěž, ale naopak zřetelnou terapeutickou pomoc.“ (VOJTĚCHOVSKÝ 1999: 9). Tímto tvrzením se budu dále zabývat v rozhovorech se zaměstnanci, které jsou součástí praktické části této práce.

1.7 AASW – Animal assisted social work

„Zvíře v sociální práci je samotný obor spadající do sociální práce, který zasahuje do sféry volnočasových a dobrovolnických programů.“ (TVRDÁ 2020: 21). Zvíře v rámci tohoto oboru může mít jednu ze tří rolí: koterapeut neboli druhý terapeut, asistent především tedy u hendikepovaných jedinců, nebo také aktivační partner (tamtéž: 21). Role psa jako aktivačního partnera je nejčastěji využívána v seniorských domech za použití metody AAA a techniky hry, o čemž pojednává následující kapitola. Jak již bylo naznačeno, zmíněný obor se uplatňuje ve všech oblastech, kde se setkáváme se sociálními službami, tedy v nízkoprahových zařízeních, denních centrech pro děti i dospělé, ústavech pro osoby s postižením, v již zmíněných domovech seniorů atp. Od roku 1990 se v ČR postupně objevovaly první tendence aplikovat u klientů zooterapii, přičemž k rozvoji v této oblasti přispěl především všeobecný zájem vzdělávat se v humanitních oborech – v takzvaně měkkých dovednostech (BICKOVÁ 2020: 51). „Zooterapie se od svého počátku nejvíce inspiruje obory jako speciální pedagogika, pedagogika volného času, sociální terapie a rehabilitace a také fyzioterapie. Podmínkou pro praktikování jakékoli zooterapie je motivace vzdělávat se v uvedených oborech, neboť pouhá dovednost psa nestačí k naplnění stanovených cílů.“ (TVRDÁ 2020: 32).

V České republice zatím není legislativně řešeno podpůrné a léčebné využití zvířat při zooterapii, tím pádem ani využití psů při canisterapii (VELÍMSKÝ 2007: 47). To ale

nezna mená, že samotný proces může být praktikován bez jakýchkoliv omezení. Je třeba respektovat určitá pravidla v oblasti hygieny a veterinární péče.

V rámci AASW se řídíme zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, resp. jeho paragrafy, které s touto prací souvisí.

2 Senior v SeneCura SeniorCentru Písek

Rakouská společnost SeneCura je největším nestátním poskytovatelem pobytových sociálních služeb v České republice. Ve svých 15 SeniorCentrech nabízí terénní sociální službu formou pečovatelské služby a pobytové sociální služby, domov pro seniory a domov se zvláštním režimem pro klienty s Alzheimerovou chorobou či jiným typem demence. V některých SeniorCentrech nabízí i pobytovou odlehčovací službu. Cílovou skupinou SeneCura SeniorCenter jsou „senioři“, kteří dosáhli 55 let věku nebo věku rozhodného pro přiznání starobního důchodu (*SeneCura SeniorCentrum Písek* [online]).

Ačkoli společnost uvádí jako svou cílovou skupinu seniory od 55 let věku, Světová zdravotnická organizace (WHO) považuje za seniora jedince staršího 60 let. Někteří autoři dokonce uvádí rozhodnou hranici 65 let.

2.1 Senior

„Pro definování osoby jako seniora se využívá kalendářní věk jedince z toho důvodu, jelikož se jako jediný ukázal být objektivním.“ (JANIŠ 2016: 34). V minulosti byly častokrát snahy definovat seniora na základě jeho fyzického stavu, narození v noučat či odchodu do důchodu, to se ale ukázalo jako velice subjektivní vymezení. Ovšem ani s věkovou hranicí to není úplně jednoznačné. Musíme si uvědomit, že průměrný věk se prodlužuje a dnes se již lidé dožívají i 90 let. Proto je na místě rozdělit pojem „stáří“ do několika významových kategorií. Většina odborné literatury uvádí rané stáří (60–74 let), pravé stáří (75–89 let) a dlouhověkost (90 a více let) (tamtéž: 37).

Postoj společnosti k seniorům obecně závisí na jejich počtu, tedy čím je v dané společnosti více seniorů, tím je vyšší riziko jejich devalvace (ageismus). Na seniory je potřeba pohlížet jako na „nenahraditelné strážce paměti národa, nositele životní moudrosti, trpělivé a milující prarodiče a jako na průvodce pro mladší generace na cestě k vlastnímu stárnutí.“ (SUCHOMELOVÁ 2015: 9).

Stáří je tedy přirozenou a nevyhnutelnou fází vývoje člověka, častokrát spojováno s různými obavami. „Jsou očekávány problémy v důsledku snížené soběstačnosti, snížení mentálních funkcí, omezení kontaktů a ztráta možnosti seberealizace. Častokrát je doprovázeno strachem z ponížení, ztráty lidské důstojnosti či respektu.“ (MALÍKOVÁ 2011: 14). Na základě tohoto stručného výčtu obav je již nyní zřejmé, že mezi primární potřeby seniora budeme zcela určitě řadit citlivý přístup a respekt k jeho osobě. O dalších potřebách budu pojednávat v následující kapitole.

2.2 Potřeby ve stáří

„Co se týče skupiny seniorů, neliší se svými potřebami od jiných skupin obyvatel. Jejich potřeby ale mají vlastní význam, jiné priority a způsoby uspokojování.“ (PŘIBYL 2015: 50). Obecně bychom se tedy mohli řídit podle Maslowovy Hierarchie lidských potřeb, mezi které patří fyziologické potřeby, potřeba bezpečí a jistoty, potřeba lásky a sounáležitosti, potřeba uznání a úcty a potřeba realizace. „Některé potřeby jsou však u seniora snížené. Patří k nim potřeba nových podnětů a stimulace. Potřeba seberealizace bývá saturována ve vzpomínkách, senioři zdůrazňují staré časy a minulé aktivity a současné seberealizaci se někdy až brání. U seniorů bývají některé potřeby naopak zvýšené, patří k nim potřeba citové jistoty a bezpečí. Častěji se cítí ohroženi nemocemi, sociálními změnami a snižující se schopností soběstačnosti a sebeobsluhy, strachem ze smrti a opuštěnosti. Zvýšena též bývá potřeba otevřené budoucnosti a naděje, prospěšnosti, být milován a projevovat lásku.“ (PŘIBYL 2015: 50).

Osobu obecně definujeme jako bio-psycho-socio-spirituální jednotu. Člověk, ač někdy nevědomě, v průběhu svého života svým jednáním směřuje k naplňování všech čtyř složek. Problematická je ale situace u seniorů, kteří jsou odkázáni na pomoc druhých. Co se týče biologické složky, ta je v rámci různých sociálních služeb považována za primární a o jejím naplňování nemůže být pochyb. Radíme sem například potřebu spánku, tepla, pohodlí, hygienické potřeby atp. Zaměříme-li se na sociální a psychologickou složku osobnosti, zjistíme, že ani ty různé sociální služby neopomíjejí. Přičemž tyto potřeby jsou naplňovány především v rámci jednotlivých volnočasových aktivit. Problém ale mnohdy nastává u složky spirituální. Lidé si častokrát myslí, že naplňování duchovních potřeb (spirituální složky) je záležitostí pouze věřících osob, avšak zamysleme-li se nad těmito potřebami podrobněji, zjistíme, že se týkají každé lidské individuality.

Věra Suchomelová o duchovních potřebách ve stáří říká: „Potřeba vědomí vlastní důstojnosti a hodnoty; kontinuity smysluplného životního příběhu; lásku zakoušet a lásku dávat; možnosti religiozního způsobu chování; transpersonální zkušenosti a potřeba hledání přesahu životních situací; potřeba vděčnosti; odpustit a odpuštění zažít a také potřeba přípravy na umírání a smrt.

Zamysleme-li se nad výčtem potřeb, je zcela zřejmé, že všechny zmíněné jsou skutečně důležité, avšak bohužel oblast duchovních potřeb je v České republice stále spíše privátní záležitostí, které je v sociálních zařízeních velice pomálu.“ (SUCHOMELOVÁ 2015: 10)

2.3 Typy služeb sociální péče o seniory

„Jestliže se soběstačnost v naplňování základních lidských potřeb staršího člověka sníží natolik, že již není možné, aby žil sám ve své domácnosti a pomoc ze strany rodinných příslušníků je nedostačující nebo úplně chybí, přichází na řadu péče institucionální. Přitom je důležité zamezit nevhodnému umístění seniorů do institucionální péče v případě, kdy to není nezbytně nutné.“ (HOLCZEROVÁ 2013: 9). Pokud není trvalé umístění není nutné, lze využít služeb celé řady terénních služeb, s jejichž podporou a pomocí by mohl člověk se specifickými potřebami setrvat v přirozeném prostředí. „Limitem života seniorů v původním prostředí však může být nedostatečná nabídka terénních a ambulantních služeb a mnohdy i nedostatečná informovanost o těchto způsobech zajištění potřeb.“ (Tamtéž: 9).

Jak již bylo naznačeno, formy poskytování sociálních služeb lze rozdělit na služby pobytové, ambulantní nebo terénní.

Typy služeb sociální péče pro seniory (MALÍKOVÁ 2011: 45):

- **Osobní asistence** – terénní služba, která pomáhá jedincům o sebe pečovat a integrovat se do společnosti. Cílovou skupinou jsou senioři či osoby se zdravotním postižením.
- **Pečovatelská služba** – totožná s osobní asistencí, rozšířená o péči o domácnost jedince.
- **Odlehčovací služba** – též jako sdílená služba, jejíž cílem je pomáhat pečujícím rodinám a poskytnout jim prostor pro odpočinek. „Pracovníci na dohodnutou dobu převezmou péči o člověka se sníženou soběstačností.“ (Tamtéž: 45).
- **Centra denních služeb** – dříve nazývané „domovinky“ jsou ambulantní formou sociální služby, kam docházejí osoby se sníženou soběstačností a kde jim je

poskytována pomoc především při osobní hygieně či vyřizování osobních záležitostí.

- **Denní stacionáře** – jedná se o ambulantní službu, kam docházejí osoby se sníženou soběstačností. „Provádějí se zde aktivizační a sociálně terapeutické činnosti a uživatelům je poskytována komplexní péče v potřebném rozsahu.“ (Tamtéž: 45). Na stejném principu pracují i týdenní stacionáře.
- **Domov se zvláštním režimem** – „poskytuje pobytové služby osobám, které vyžadují pomoc ze strany jiné fyzické osoby z důvodu snížené soběstačnosti. Péče a režim v tomto zařízení je uzpůsoben potřebám klientů. Je určen osobám s duševním onemocněním, osobám se stařeckou demencí, Alzheimerovou demencí a jinými typy demencí a osobám závislých na návykových látkách.“ (zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách).
- **Domov pro seniory** – jedná se o „pobytovou službu s celoročním provozem určenou pro seniory se sníženou soběstačností a potřebou pravidelné pomoci v komplexní péči.“ (Tamtéž: 45).

Společnost SeneCura Písek nabízí svým klientům 2 typy služeb, a to konkrétně pečovatelskou službu a domov pro seniory (viz další kapitola).

2.4 SeneCura Písek

„SeniorCentrum Písek naleznete na místě bývalých Otavských kasáren v Písku v blízkosti řeky Otavy, Kamenného mostu (nejstaršího dochovaného mostu v ČR) i centra města. Domov je v provozu od roku 2009.“ (SeneCura SeniorCentrum Písek: O nás [online]). SeniorCentrum Písek nabízí ubytování v jednolůžkových a dvoulůžkových pokojích s vlastním sociálním zařízením a kapacitou 103 lůžek pro službu Domov pro seniory. Druhou neméně významnou službou je pečovatelská služba. Seniorský dům spolupracuje s dobrovolnickým centrem ADRA a Bonum Písek a také s obecně prospěšnou organizací Mezi námi, pod jejíž záštitou probíhají pravidelná setkávání dětí a klientů. Mottem tohoto domu je: „Život pokračuje s námi“, přičemž naplnění této filozofie spočívá v podporování seniorů, aby zachovali důstojný život a soběstačnost v příjemném prostředí. (Tamtéž: [online])

2.4.1 Pečovatelská služba

„Posláním pečovatelské služby SeneCura je, aby lidé, kteří ji využívají, mohli žít stejným způsobem života jako jejich vrstevníci a zůstat tak co nejdéle ve svém přirozeném sociálním prostředí. Podpora a pomoc služby vychází z individuálně určených potřeb jednotlivých uživatelů, respektuje a zachovává jejich důstojnost a jejich základní lidská práva. Působí na ně aktivně a podporuje je v sociálním začleňování.“ (SeneCura SeniorCentrum Písek: Naše služby [online]). Úhrada této služby se řídí vyhláškou č. 505/2006 Sb.

Činnosti poskytované službou:

- pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu,
- pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy,
- pomoc při zajištění chodu domácnosti,
- zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- sociální poradenství (SeneCura SeniorCentrum Písek: Naše služby [online]).

2.4.2 Domov pro seniory

Posláním SeniorCentra Písek je poskytovat odbornou pomoc, podporu a péči lidem se sníženou soběstačností, vytvořit jim podmínky pro zachování kvality života tak, jak jsou zvyklí. „Naší vizí je život seniorů v harmonii – tedy propojení sociální a zdravotní péče na špičkové úrovni s důrazem na individuální potřeby, kvalitu a úctu.“ (SeneCura SeniorCentrum Písek: Naše služby [online]).

Cíle:

- Podporovat klienta v udržení soběstačnosti a v základních úkonech sebeobsluhy.
- Zachovat u klientů stávající zdravotní stav, popřípadě podporovat jeho zlepšení.
- Podporovat klienta v udržování kontaktu s rodinou, přáteli a společenským prostředím.
- Vytvářet podmínky pro aktivní trávení volného času a podpořit v rozumových, smyslových a motorických dovednostech (SeneCura SeniorCentrum Písek: Naše služby [online]).

2.5 Obsah služby domov pro seniory

Obsahem této služby je ubytování v jednolůžkových a dvoulůžkových pokojích s vlastním sociálním zařízením, 6 jídel denně s výběrem ze dvou možností, úklid pokoje, praní a žehlení osobního a ložního prádla, pomoc při osobní hygieně zahrnující péči o vlasy a nehty, dále péče. Služba dále zahrnuje péči o vlastní osobu (např. oblékání či vstávání z postele), pomoc při uplatňování práv, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím a také zajištění lékařské péče. Seniorský dům SeneCura Písek kromě standardní ošetrovatelské a sociální péče nabízí širokou škálu doplňkových aktivit napomáhajících k aktivizaci seniorů (viz následující kapitola). Seniorský dům má k dispozici víceúčelové místnosti, jídelnu, společenskou místnost, kapli, rehabilitační pracoviště a park (SeneCura SeniorCentrum Písek: Naše služby [online]).

2.6 Aktivizace seniorů

„Aktivizační činnosti zahrnují volnočasové a zájmové činnosti, poskytnutí pomoci při obnovení nebo udržení kontaktu s přirozeným sociálním prostředím a pomoc při nácvičce a zlepšování všech dovedností klienta – motorických, psychických a sociálních.“ (BICKOVÁ 2020: 95). Jako nejoblíbenější volnočasové aktivity SeneCura Písek uvádí skupinová cvičení v místní tělocvičce, canisterapii, jež je předmětem mé práce, a cvičení paměti. Velice oblíbená jsou také setkávání při společném vaření a ze speciálních programů večere při svíčkách a roční přání. SeneCura Písek dále nabízí ergoterapii (tvoření, pečení), reminiscenční neboli vzpomínkovou terapii (posiluje sebeúctu a napomáhá ke zkvalitnění vztahů s aktivizačním pracovníkem) či společenské programy různého typu (vystoupení mateřských škol či různých hudebníků, velikonoční veselice, zahradní slavnost v den výročí založení místního domova, mikulášská besídka, vánoční posezení a jiné). V místním domově je také přístupná pobočka městské knihovny, jež pravidelně aktualizuje nabídku knih. Místní ojedinelostí je vlastní kaple, kde jsou pravidelně konané bohoslužby, klienti tedy mají možnost pokračovat v religiozním způsobu života. V letním čase se na terase pořádá pravidelné grilování v doprovodu hudby. Pro mobilní klienty jsou do programu zařazovány výlety, například do zoologické zahrady (SeneCura SeniorCentrum Písek: O nás [online]).

Seniorský dům SeneCura Písek tedy nabízí skutečně velké množství volnočasových aktivit. Někdo by mohl nabídnout, že jich je příliš mnoho. Musíme si ale uvědomit, že

zvláště v seniorských domovech se setkává skupina velmi rozličných osob co do mobility vzdělání potřeb a zájmů. Tvorba takovýchto programů tedy není jednoduchá, jelikož je třeba brát ohled na imobilní klienty. Volnočasové aktivity jsou důležité pro všechny, protože nečinnost vede k depresím a urychlení fyziologických procesů stárnutí. Právě proto je velké množství nabízených programů a aktivit žádoucí.

3 Využití canisterapie v SeneCura

„Problematická může být situace, když senior má jít do domova důchodců a svého pejska si nesmí vzít s sebou. Tato skutečnost může seniorovi dramaticky zkrátit život. Jedinec se prakticky utrápí starostí o ztraceného kamaráda.“ (GALAJDOVÁ 2011: 31). Právě z tohoto důvodu se začala canisterapie do různých seniorských domovů zařazovat. I když se jedná o jiného pejska, pro seniora to má velký význam.

„Cílem canisterapie v domovech pro seniory může být zlepšení kvality života klientů a smysluplné trávení jejich volného času.“ (BICKOVÁ 2020: 63). VELÍMSKÝ (2007: 137) v knize Zooterapie ve světle objektivních poznatků částečně navazuje na toto tvrzení a říká, že canisterapie je druhou nejoblíbenější volnočasovou aktivitou seniorů hned po trénování paměti, což se v rámci námi vedených rozhovorů skutečně potvrdilo.

Na druhou stranu Kamil JANIŠ (2016: 64) v knize „Volný čas seniorů“ canisterapii jako volnočasovou aktivitu odmítá s tím, že se jedná o terapii, tudíž léčebný proces. Situace však není jednoznačná. Ačkoli s jeho tvrzením můžeme částečně souhlasit, je důležité si uvědomit, že se psem trvale umístěným v takovémto typu zařízení lze canisterapii v léčebném slova smyslu praktikovat pouze občasně. Ve volné chvíli však zpříjemňuje stereotypní průběh dne, zlepšuje náladu a pomáhá navázat komunikaci. Vrátime-li se zpět k duchovní potřebě ve stáří (viz kapitola 2.2), je zde uvedená potřeba lásku dávat a zakoušet. Naplňování této potřeby je však nad rámec povinností zaměstnanců a pokud za jedincem nedochází ani rodina, je zvíře v této chvíli jediné, které tuto potřebu může uspokojit. ODENDAAL (2007: 40–41) v souvislosti s duchovní potřebou smysluplného životního příběhu uvádí, že právě zvíře může být oním smyslem života. Proto není možné canisterapii v seniorském domě omezit pouze na určitou zdravotnickou službu.

Cílem canisterapie seniorského domu SeneCura Písek je podpora klienta v soběstačnosti při základních úkonech sebeobsluhy. Dalším cílem je podpora klienta v pohybu a podpora psychická. Pro naplnění tohoto cíle seniorský dům využívá u pohyblivých klientů canisterapeutickou techniku hry a klientů ležících techniku polohování (SeneCura SeniorCentrum Písek: Naše služby [online]). Tyto dvě zmíněné techniky se používají v rámci naplánovaných interakcí. Seniorský dům Písek má však pejska k dispozici každý den, a proto dochází ke spontánním situacím, kdy Jenny samostatně, neplánovaně někoho navštíví v jeho pokoji. Tyto situace, respektive zkušenosti jsou více popsány v rozhovorech v praktické části.

3.1 Jenny

Jenny je 5 let stará fenka zlatého retrívra z chovatelské stanice Od Táborských Dvořáků (fotografie fenky je součástí přílohy I). Jenny má ráda míčové hry a plavání, bojí se tmy v neznámém prostoru. V roce 2017 získala osvědčení canisterapeutického týmu výcvikového sdružení HAFÍK, jež musí každé dva roky obnovovat a účastnit se pravidelných školení a supervizí. Jenny jakožto canisterapeutický pes pravidelně navštěvuje MŠ, ZŠ, dětský domov, domovy pro seniory a jednorázové akce organizované HAFÍKEM. V seniorském domě SeneCura Písek je Jenny přítomna každý den, přičemž canisterapii ve formě polohování, ale i jako volnočasovou aktivitu praktikuje 1–2x týdně a jednorázové dlouhodobě připravované akce přibližně 4x do roka. Jenny je kastrovaná, a to z důvodů zdravotních (nádory, rakovina) i z důvodu výkonu canisterapie (nepřípustné hárání na domluvené akci). Léčebný kontakt klientů s pejskem provádí jeho majitelka a ředitelka centra Ing. Jaroslava Kučerová společně s aktivizační pracovnící. „Klienti

přítomnost domácího mazlíčka vítají a nečekané psí kousky jim vždy vytvoří úsměv na tváři. Canisterapie probíhá skupinově i individuálně a zaštituje ji Výcvikové canisterapeutické sdružení HAFÍK, z. s.“ (SeneCura magazín 2020: 4).

3.2 HAFÍK

„Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík, z. s. vzniklo v lednu roku 2001 v Třeboni jako organizace zabývající se výukou a testováním dobrovolníků, výcvikem canisterapeutických týmů, a především praktikováním odborné canisterapie. Podnětem k založení sdružení se stala především potřeba profesionálně prováděné canisterapie v České republice.

Od roku 2008 je Hafík akreditovaným dobrovolnickým centrem v úseku dlouhodobé dobrovolnické služby. V ČR se Hafík stal první organizací, jež je způsobilá provádět akreditovanou dobrovolnickou službu v oblasti vysílání dobrovolníků s jejich otestovanými terapeutickými psy. Hlavním posláním této dlouhodobé, akreditované dobrovolnické služby je podpora osob se zdravotním postižením a jiným znevýhodněním, seniorů a osob ze socio-kulturně odlišného prostředí a jejich začleňování do většinové společnosti. Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík dnes již působí po celé České republice, největší zastoupení má však v oblasti jižních a středních Čech. Otestovaní dobrovolníci dochází do zařízení sociálních služeb, školských zařízení, zdravotnických zařízení a dalších. Canisterapie je prováděna formou návštěvního programu, jednorázových akcí a pobytových akcí v podobě každoročně pořádaných integračních canisterapeutických táborů.“ (Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík – Internetové stránky organizace: O nás [online]). Spoluzakladatelkou tohoto sdružení je Jaroslava Bicková, autorka knihy „Zooterapie v kostce“, jejíž názory jsou v této práci také zmíněny.

Cíle sdružení:

- odborný výkon canisterapie jako jedné z metod podpory psychosociálního zdraví lidí,
- poskytování kvalitních služeb v souvislosti s výkonem všech metod canisterapie,
- příprava canisterapeutických týmů pro praktikování canisterapie – výcvik a testování psů vhodných pro canisterapii,
- provádění edukační a poradenské činnosti (pořádání kurzů a seminářů),
- poskytování odborných informací zájemcům o canisterapii,
- podpora inkluzivních tendencí společnosti (Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík: O nás [online]).

3.3 Průběh canisterapie v SeneCura

Před samotnou canisterapií je třeba připravit pomůcky pro samotný program a zajistit vyvenčení a vyčesání srsti. Programu se všichni musí účastnit dobrovolně, a to klienti i canisterapeutický tým. V případě, že by například Jenny byla nemocná, není vhodné canisterapii uskutečnit (viz příloha IV.)

- 1) **Skupinová canisterapie za použití techniky hry** – čas trvání 60 minut (fotografie z herní canisterapie viz příloha II.)
 - Při příchodu do společenské místnosti paní ředitelka v roli psovoda a Jenny objednou všechny klienty. Ti si ji mohou pohladit – cítit její srst. Novým klientům je Jenny představena.

- Následuje aktivita s kartičkami zaměřená na jednotlivá plemena psů a jejich využitelnost (Jenny se během toho má čas rozhlédnout a uklidnit). Součástí mohou být různé kvízové otázky s tematikou psů.
- Dalším krokem je ukázka základní poslušnosti + několik triků – nošení novin, ponožek, chytání míčku, poklona, povely – sedni, lehni, štěkej, pac, přeskoč, podlez...
- Následuje zapojování klientů, ti například Jenny hodí míček, odmění ji piškotem za zvládnutý povel, zkouší zapnout obojek či vodítko, případně jí mohou učesat srst. Jednotlivé úkoly určuje paní ředitelka, která zná možnosti jednotlivých klientů – zapnout obojek je složitější než hodit míček.
- Po aktivitě, která je pro Jenny náročná, přichází čas na komunikaci – vzpomínky na pejsky které klienti vlastnili, nebo na situace, které zde s Jenny zažili. Toto vzpomínání je obměňováno například vymyšlením toho, co je při pořízování pejska potřeba – pelíšek, vodítko, hračky, zařídit veterináře...
- Poslední fází je rozloučení paní ředitelka znovu všechny klienty obejde, případně zodpoví otázky a Jenny se rozloučí štěknutím

2) **Individuální canisterapie za použití techniky polohování** – čas trvání 15–20 minut (fotografie z průběhu polohování viz příloha č. III)

- Po příchodu do klientova pokoje paní ředitelka přistoupí jeho posteli a sdělí mu, proč přišla a proč je zde i fenky Jenny.
- Klient si může fenku pohladit, dotknout se její srsti, cítit její teplo, Jenny může na povel klientovi olíznout ruku (možné pouze u některých klientů – závislé na rozhodnutí psovoda).
- Poté následuje zkoumání částí těla Jenny, tato fáze je závislá na možnostech jednotlivých klientů (většinou se jedná o poznávání čenichu, ocásku, packy...).
- Následně Jenny dostane povel vyskočit na postel (může být vedle klienta, pod jeho nohama, dotýkat se jej zády, zahřívát ho, případně být v jeho „objetí“). Tato fáze pomáhá k prohrátí těla a vnímání dechu pejska
- V této fázi psovod začne navozovat téma – vzhledem k tomu, že klienti Jenny bezpečně znají, paní ředitelka například sděluje, co Jenny dělá (že se chodí koupat, že má nového psího kamaráda, že nyní v době pandemie zde nemohla být...). V případě, že je klient komunikativní, je vhodnější vést ho ke vzpomínání, zda měl nějaké zvíře a jaké s ním měl zážitky. Tuto konverzaci lze doplňovat o vlastní zážitky.
- U nových klientů bývá při polohování tématem Jenny – jaká je, co má ráda, co umí atp.
- Poslední fází je rozloučení, klient se může psovoda na něco zeptat nebo dát třeba Jenny piškot.

3.4 **Zvířecí přátelé v ostatních SeneCura SeniorCentrech**

„Domácí zvířata jsou běžnou součástí života v SeniorCentrech SeneCura a někteří klienti mají svoje domácí mazlíčky dokonce přímo na pokojích. Prokazatelně působí jako léčebný prostředek, jelikož kladně ovlivňují zdravotní stav seniorů. Proto také během koronavirového období přibyli do domovů SeneCura další zvířecí přátelé. Do SeniorCentra Liberec například dvě andulky Karel a Pepík a akvárium s rybičkami.

Domov SeneCura v Modřicích zase nedávno přivítal dvě mladé morčecí samičky Amálku a Nutellu, které u seniorů sklidily neuvěřitelné ohlasy. Caviaterapie, tedy terapie pomocí morčat, má blahodárné účinky na psychickou pohodu podobně jako canisterapie se psy. Zvířata dokážou také zmírňovat pocity osamělosti a společenské izolace zejména u klientů, kteří tráví většinu času na lůžkách, a také u seniorů trpících Alzheimerovou chorobou či demencí. V rámci těchto kontaktů si klienti nenásilnou formou procvičí jemnou motoriku a zároveň jim zvířátko vždy vykouzlí úsměv na tváři. Často se pak rozpovídají a ve vzpomínkách vrací k domácím mazlíčkům, které v minulosti měli.“ (SeneCura aktuality zpráva z 21. 12. 2020).

„Zvířata jsou pro seniory stabilizujícím činitelem, protože jim pomáhají lépe překonávat těžké chvíle. Pro jedince, kteří mohou propadnout rezignaci a dlouhodobé nečinnosti, znamenají naplnění jejich potřeb blízkosti, lásky a radosti, protože přijímají vděčně projevy zájmu.“ (SeneCura aktuality zpráva z 21. 12. 2020).

4 Praktická část

4.1 Výzkum

Na úvod praktické části této bakalářské práce si dovoluji citovat Williama Shakespeara „*Teorie lásky je božská, její praxe ďábelská.*“ Myslím si, že právě tato myšlenka poměrně výstižně poukazuje na situaci, kdy určitý jev je teoreticky vymezován značně pozitivně, naopak negativní jen velmi omezeně. Skutečnost však může být mnohdy diametrálně odlišná. Z kapitol výše je patrné, že canisterapie je poměrně efektivní a přínosný proces, zvláště u seniorů. Jestli je ale toto teoretické vymezení pravdivé, bude ozřejmeno až v následujících kapitolách věnovaných výzkumu.

4.1.1 Cíle práce

Cílem teoretické části práce bylo blíže definovat pojem canisterapie a její možnosti využití konkrétně v SeneCura Senior centru Písek.

Cílem výzkumné části bakalářské práce je zmapovat vliv canisterapie na klienty SeneCura SeniorCentra Písek. MAXWELL (2005: 63) rozlišuje trojí typ cílů výzkumu, a to intelektuální, praktický a personální.

Intelektuálním cílem mé práce je odkrýt, možné dosud neznámé pozitivní i negativní efekty praktikování canisterapie v rezidentní formě v seniorském domě.

Praktickým cílem mé práce je poskytnout takové informace, které by mohly být zásadní v rozhodování jiných domovů pro seniory při (ne)praktikování canisterapie.

Mým personálním cílem je porozumět významu využívání canisterapie jako volnočasové aktivity v domově pro seniory, protože v budoucnu bych chtěla praktikovat canisterapii se svým psem v rámci aktivizačních činností v seniorském domě.

Výzkumné otázky:

- HVO1: Jaký přínos s sebou nese využívání canisterapie v SeneCura SeniorCentru Písek z pohledu klientů a zaměstnanců?
- SVO1: Jaký je způsob využití canisterapie v SeneCura SeniorCentru Písek?
- SVO2: Jaký vztah mají klienti ke zvířatům obecně?
- SVO3: Jaký vztah mají senioři k Jenny a jak se staví k její každodenní přítomnosti v SeneCura?
- SVO4: Jak je velký zájem o účast na aktivitách či terapiích?

4.1.2 Metodologie

Pro svou práci jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu v podobě polostrukturovaného rozhovoru s klienty a zaměstnanci a také krátkodobé pozorování, které bylo omezené současnou koronavirovou situací. Definice této metody je u různých autorů často odlišná. Souhrnně můžeme říct, že tento typ výzkumu se nedá vyjádřit čísly, je dlouhodobý, zakládá se na subjektivních názorech jedince, přičemž dokáže odhalit i nové pohledy a výsledek nelze zobecnit například na celou populaci. Výhody a nevýhody kvalitativní metody výzkumu jsou uvedené v příloze V.

„Polostrukturovaný rozhovor je založen na použití okruhu otázek nebo témat, které výzkumník s respondenty během rozhovoru probírá. Charakteristickým rysem je tedy častá změna pořadí otázek případně úplné vynechání některých, pakliže to výzkumník

uzná za vhodné. Často se také mohou přidat ke stávajícím tématům nová.“ (MIOVSKÝ 2006: 159).

Druhou zvolenou metodou bylo zúčastněné pozorování, neboť umožňuje být účasten dění očitým svědkem událostí. Dle HENDLA (2005: 193) lze prostřednictvím tohoto pozorování popsat, co se děje, kdo nebo co se účastní dění, kdy a kde se věci dějí, jak se objevují a proč.

4.1.3 Výzkumný vzorek

Pro výzkum byli zvoleni klienti a zaměstnanci seniorského domu SeneCura Písek. Z klientů jsem záměrně vybírala muže i ženy různého věku, vzdělání a místa narození (město/vesnice) z toho důvodu, aby škála dotazovaných byla tak co nejširší (apriorní determinance). Z řad zaměstnanců jsem vybírala takové, kteří zde pracují minimálně 3 roky a mohli být tedy mít ke každodenní přítomnosti Jenny nějaké výhrady a zároveň jsou s klienty v kontaktu natolik, že dokáží objektivně zhodnotit efektivitu canisterapie. Konkrétně se jedná o zástupkyni vrchní sestry, pečovatelku, uklízečku a prادلenu. Aktivizační pracovnice je bohužel na své pozici příliš krátce a prozatím s canisterapií nemá žádnou zkušenost, z toho důvodu jsem od záměru rozhovoru s ní upustila.

4.1.4 Realizace výzkumu

Výzkum byl realizován v seniorském domě SeneCura Písek v období od července 2020 do února 2021. Metoda pozorování byla uplatňována v rámci mé dobrovolnické činnosti a školní praxe. Rozhovory s klienty byly realizovány v srpnu a září na terase domova, tedy ve známém prostředí. Každý rozhovor trval zhruba 35 minut, přičemž jsem kladla důraz na to, aby měl klient na každou odpověď dostatek času. Rozhovory se zaměstnanci proběhly během února.

Pro každý rozhovor jsem měla předpřipravenou stručnou osnovu, nicméně dle situace jsem otázky přeskakovala, doplňovala, případně úplně vynechávala.

HENDL (2005: 193) říká, že pozorování nám slouží k potvrzení výsledků rozhovoru. Při pozorování jsem se zaměřila především na reakce klientů v přítomnosti Jenny, na předmět konverzací a také na oblíbenost jednotlivých aktivit.

4.1.5 Etika výzkumu

Během svého výzkumu jsem dodržovala stanovené zásady, které je při zkoumání nutné zachovávat. Účastníky jsem předem informovala, za jakým účelem s nimi chci rozhovor provést a čeho se bude týkat. Senioři byli ujistiáni o anonymitě celého výzkumu. Rozhovory byly zaznamenány na diktafon, na což jsem všechny předem upozornila. Důvodem tohoto typu záznamu bylo docílení uvolněnější atmosféry a zachycení veškerých informací, které bych při zapisování mohla opomenout.

5 Vyhodnocení

HVO1: Jaký přínos s sebou nese využívání canisterapie v SeneCura SeniorCentru Písek?

V odpovědích na tuto otázku 4 z 6 dotazovaných seniorů připustilo, že praktikování canisterapie má určitý význam, avšak ve většině případů nedokázali definovat jaký. „(...) jsem přesvědčená, že na nás má pozitivní vliv ve všech směrech.“ (R2) „Ano, Ričku, já jsem ji totiž musela opustit, když jsem nastupovala do tohoto domova, ale tím, že je tu Jenny tak mi nebylo tak smutno a taky si máme tady mezi sebou o čem povídat.“ (R3) „(...) každopádně připouštím, že přítomnost „Ženyňky“ v tomto ústavu má jistý význam.“ (R4) „(...) v novinách psali, že vliv je i když máte necvičeného psa, jak ho musíte venčit, nebo na něj mluvit, hladit ho, ten denní rytmus, já jsem byl taky hubený, když jsem měl psa. A to vám výlet do zoo není schopen zprostředkovat. Takže určitým přínosem si myslím, že je.“ (R5)

Jeden respondent z řad seniorů naopak význam přítomnosti Jenny popřel. „Za mě pes patří k budou, a ne na nějaké mazlení.“ (R6)

Konkrétní přínos canisterapie byly schopny charakterizovat pouze zaměstnankyně. Důraz kladly především na duševní pohodu, určitý způsob rozptýlení a zábavu při dlouhé chvíli. Dále zmiňovaly, že Jenny je častokrát předmětem rozhovorů nebo také prostředkem ke vzpomínkám, díky čemuž dochází k rozvoji kognitivní složky. V případě psychomotorické složky zaměstnankyně poukazyvaly na hlazení, případně krmení, což přispívá k rozvoji jemné motoriky. Je třeba zmínit i hrubou motoriku. Při pozorování jsem zaznamenala, že když přišla Jenny k seniorovi do pokoje, okamžitě se snažil vstát z postele, případně sáhnout pro nějakou odměnu. Za nejvýznamnější přínos canisterapie bezpochyby označíme částečně situaci, kdy klientka, která nemluví, najednou v přítomnosti Jenny promluvila. Z důvodu mlčenlivosti a ochrany soukromí klientů nelze uvádět podrobnosti.

„No hlavně po té psychické stránce, je to pro klienty lepší, víte zvlášť například v této době, kdy jsou omezené návštěvy, tak klienti tráví hodně času s ní, povídají si s ní, hladí ji, takže spíše to potěšení a mají nějakou náplň dne.“ (R7) „(...) rozveselí, pobaví, vyplní čas, pomůže ve vzpomínání, častokrát jsou klienti nuceni se díky ní více pohybovat, když si jí chtějí pohladit, a dokonce jedna klientka, která standardně vůbec nekomunikuje v přítomnosti Jenny začala mluvit „ty jsi ale krásnej pejsek“ všichni jsme koukali a nevěřili svým očím, ale bohužel s ohledem na nějakou mlčenlivost vám o tomto víc sdělit nemohu.“ (R8) „Jenny je zde pro klienty, aby se s ní mohli potěšit, případně s ní strávit nějakou chvíli.“ (R9) „Ano, především přináší klientům duševní pohodu, obecně je pro ně větší jistotou než cizí člověk (...)“ (R10)

SVO1: Jaký je způsob využití canisterapie v SeneCura SeniorCentru Písek?

Seniorský dům SeneCura využívá canisterapii v rezidentní formě za použití technik aktivit a polohování. Na základě rozhovorů jsem zjistila, že se zde pořádají organizované aktivity, které probíhají skupinově na společenské místnosti a může se průběhu kdokoli z klientů zúčastnit. „Co se týče těch organizovaných aktivit tak ty jsou pod vedením paní ředitelky jedná se tedy většinou ta vystoupení na společenské místnosti a u nechodících individuální návštěvy na pokojích a co se týče těch neorganizovaných, tak to je tedy, jak jsem již říkala, že si Jenny sama přijde a nechá se hladit a tak podobně.“ (R2) Dotazovaní seniori průběh ve společenské místnosti popisovali tak, že Jenny předvádí povely, chodí skrz „roury“ a oni ji poté odměňují. „Ona čas od času chodí na společenskou místnost

s paní ředitelkou a aktivizační pracovníci Petrou a tam nám ukazuje, co umí, třeba chodí skrz takové roury a podobně a v programu je to uvedené jako „terapie Jenny“ a také často chodí po pokojích, a to teda spíš po ležících klientech“ (R1) „Většinou ukazuje různé povely a my jí tleskáme, nebo odměňujeme. Já, když jsem byl na společenské, tak jsem dostal piškot a Jenny na povel štěkla, tak jsem jí ten piškot dal.“ (R5) „Jednou za čas zde Jenny vystupuje v doprovodu paní ředitelky, nebo také jiného psa a mimo jiné také chodí po pokojích, zejména na prvním a druhém patře, kde je nejvíce ležících klientů.“ (R4)

Druhým organizovaným způsobem využití CT je polohování. To probíhá individuálně na pokojích imobilních klientů a o průběhu dotazovaní senioři nejsou informováni. Konkrétní průběh těchto typů canisterapie, je definován v teoretické části, kapitola 3.3. který byl získán na základě metody pozorování. Zmiňované organizované canisterapeutické aktivity probíhají s ohledem na zátěž Jenny 1–2x do týdne. Veškeré tyto činnosti organizuje paní ředitelka v doprovodu aktivizační pracovníce. Dle informací získaných z rozhovorů zbylý čas, který Jenny tráví v seniorské domě, probíhá takzvaná neorganizovaná canisterapie, kdy Jenny spontánně, bez doprovodu navštěvuje některé klienty na pokojích. Klienti také mohou přijít za Jenny do přízemí, kde se nejčastěji zdržuje a mohou s ní trávit volný čas. Jenny je tedy zapojována „v rámci polohování, (...), poté do aktivit na společenské, a tak nějak celý den zde může být a klienti si jí mohou pohladit.“ (R8)

SVO2: Jaký vztah mají klienti ke zvířatům obecně?

Z rozhovorů jsem se dozvěděla, že všichni z dotazovaných mají ke zvířatům kladný vztah. V minulosti každý z nich nějaké zvíře vlastnil a shodou okolností 4 dotazovaní dokonce vyrůstali na statku či hájence. „Můj tatínek byl hajný tak jsme mívali jezevčíka, vždy se jmenoval RIGA, ale mívali jsme také králíky, slepičky i krůty. Mám hezké zážitky s těma pejskama.“ (R1)

Například paní Božena (R6) dokonce uvádí, že měla za úkol pást krávy, přičemž její vztah zůstal ke zvířatům kladný dodnes, v seniorském domě si oblíbila andulky. „Andulky mám ráda s těma si povídám, zvlášť tu bílou, zdá se mi, jako by mi občas odpovídala.“ V hospodářství vyrůstal také pan Miroslav (R4), který se později začal věnovat pedagogice a psychologii a zmiňuje, že ačkoli má ke zvířatům kladný vztah, nejsou středem jeho zájmu. Paní Marie (R2) taktéž studovala pedagogiku a zooterapie ji vždy zajímala. „Tady to propojení člověk-zvíře, mě vždy dost zajímalo a zároveň fascinovalo, podobně jako vás.“ U pana Jiřího (R5) jsem během rozhovoru pozorovala skutečně hluboký vztah ke zvířatům, přičemž jeho přáním je více navštěvovat zoologické zahrady. „Já mám ke zvířatům velký vztah (...) jako malý kluk jsem vždy chodíval k tetě, která měla kravičku, statek a když jsem byl ve vašem věku tak, jsme měli několik psů doma s manželkou“ Respondentka č. 3 taktéž vyrůstala v hospodářství „(...) jsme měli kočičky ty byly moje...pejsek, slepičky a později když jsem se vdala tak jsem pořídila dětem nejdříve maltézáčka a později jorkšíra RÍČKU“ a v seniorském domě ji pravidelně navštěvuje její vnučka se svými psy.

SVO3: Jaký vztah mají senioři k Jenny a jak se staví k její každodenní přítomnosti v SeneCura?

V otázce vztahu k Jenny pouze jedna respondentka z řad klientů odpověděla, že jsou s Jenny „na kordy“: „Já jsem prakticky slepá a ona, když leží na chodbě na těch světlých dlaždičkách, já ji vůbec nevidím a už kolikrát jsem přes ní málem spadla“ (R6). Klientka

by proto uvítala přítomnost Jenny pouze během organizovaných aktivit a nikoli během celého dne. Ostatní klienti Jenny vnímají pozitivně, což se potvrdilo i v rámci mého pozorování, kdy bylo patrné, že klienti se na ni skutečně usmívají a mají jí rádi. „Ta je hrozně hodná, vždy ji vidím na chodbě, tak ji pohladím“ (R1) Většina z dotazovaných uvádí, že je moc hodná a chytrá. „Jenny je moc chytrá, a tak těch za kterými běžně nechodí si ani nevšímá, protože to má zakázané, a tak v podstatě můžou být všichni spokojeni.“ (R2) Každodenní přítomnost vítají a uvádí, že takto je to spravedlivé pro všechny klienty, kteří se s ní můžou kdykoli vidět. „Mě osobně nevadí, já pejska měla a Jenny mi ho trochu nahrazuje“ (R3) Pan Jiří (R5) uvádí, že Jenny se zde má dobře, je o ni postaráno a po pracovní době odchází s paní ředitelkou domů, osobně však nemá rád velké psy v paneláku. „Hlavně nemám rád, když má někdo velký psy v paneláku, ale tady se má Jenny dobře.“ Na druhou stranu respondent číslo 4 uvádí: „Ženyňku, si nanejvýš pohladíme, nebo se podíváme na nějaké vystoupení a společně s ním zavzpomínáme.“ Zaměstnankyně potvrzují, že senioři vítají přítomnost Jenny. „Klienti jsou obecně rádi, že jí tam mají, že si jí mohou pohladit, to je viditelně těší.“ (R7) „Občas se jí bojí nový klienti, ti, co jí neznají, ale vždy proběhne určité představení Jenny a v současné době nevím o nikom, kdo by se jí bál“ (R8) Jedna z dotazovaných zaměstnankyň dodává (R9), že ačkoli mají klienti Jenny rádi, nemají k ní tak hluboký vztah jako k předchozímu pejskovi. „Já si myslím, že vesměs všichni kladný, ale k předchozímu psovi měli větší.“ Respondentka číslo 10 v rozhovoru uvedla, jakým způsobem každodenní přítomnost Jenny regulují: „My se snažíme, aby kontakt zde byl hodně individuální a vždy se najde mezi klienty někdo, kdo například nechce olíznout ruku, to je běžné, ale vyloženě, že by ji někdo neměl rád a nepřál si ji vidět, takový tu nikdo není.“

SVO4: Jak je velký zájem o účast na aktivitách či terapiích?

Všichni dotazovaní klienti uvedli, že se canisterapeutických vystoupení pravidelně účastní. „(...) jakékoliv vystoupení třeba i někoho jiného, tak bych se s radostí zúčastnila.“ (R2) „Jenny je tady prakticky každý den, tak ji můžeme potkávat na chodbách a pak občas chodí i na společenskou místnost o to je velký zájem“ (R5) Dochází nejen na canisterapeutické programy Jenny, ale také na doplňkové jiných psů. „Na vystoupení se jdu podívat, co nového umí, je to docela legrace a taky sem chodí Karel a Roxy a pak tady byli nějací pudlové, ty už nevím, jak se jmenovali, to tady máme aktivity s pejskama hodně.“ (R6) V rozhovorech je často zmiňován pes Karla, který vypadá jako Maxipes Fík. „Jenny za námi chodí na společenskou poměrně často (...) párkrát za námi na společenskou přišel i takový velký pes, Karel se jmenoval a vypadal jako maxipes Fík, ten se mi moc líbil.“ (R3) Zaměstnankyně taktéž uvádí, že o program canisterapie je ze strany klientů největší zájem. „Klienti tráví hodně času s ní, povídají si s ní, hladí jí, takže spíše to potěšení a mají nějakou náplň dne.“ (R7) „O canisterapii je asi největší zájem ze všech aktivit, co tu jsou, naštěstí paní ředitelka neomezuje kapacitu, takže všichni, co chtějí a jsou relativně pohybliví, se můžou těchto aktivit zúčastnit. Ti, co nemohou, paní ředitelka poté navštíví na pokojích.“ (R8) „(...) o aktivity s ní je zde velký zájem.“ (R10) Velký zájem se mi potvrdil i v průběhu pozorování, kdy se klienti skutečně velmi těšili na jakýkoliv kontakt s Jenny a někteří si pro ni připravovali i piškoty. Častokrát se také ptali, kdy je Jenny znovu navštíví.

6 Diskuse

V teoretické části práce jsou definované aspekty ovlivňující výsledek canisterapie. ODENDAAL (2007: 70) zde klade důraz na dobrovolnost, profesionalitu, pravidelnost, kvalitně definované cíle a podmínky zařízení. Na základě výzkumu byly všechny tyto definované aspekty skutečně potvrzeny. Osobně bych k nim řadila ještě odpočinek, a to jak na straně psa i klientů. Kombinace zvolených výzkumných metod mě utvrdila v tom, že rezidentní pobyt má své výhody, a to například v podobě známého prostředí pro psa, ale i nevýhody a tou je právě „přesycenost“ z obou stran.

Andrea Tvrďá (2020: 78) taktéž pracuje s pojmem „welfare“, kterým se označují signály ze strany psa vypovídající o jeho (ne)pohodě. Je tedy nezbytně nutné, aby canisterapeut vnímal aktuální rozpoložení psa a případně včas zamezil riziku konfliktu. Důležitost neustálé kontroly se mi skutečně potvrdila. Ačkoli je pes vycvičený na různé situace, je důležité jej do ničeho nenutit. V rámci mé praxe mě i paní ředitelka (psodv) upozorňovala, že v případě, že by Jenny byla nemocná, nebo nebyla ve své kůži, není vhodné canisterapii uskutečnit.

Většina autorů zabývajících se canisterapií uvádí, že ideální rasa psa pro praktikování canisterapie není a zaměřují se spíše na povahu psa. GALAJDOVÁ (2011: 76) oproti tomu uvádí konkrétní požadavky na vhodného psa: „středně velký, krátkosrstý, vykastrovaný, čistotný, přátelský, poslušný a zdravý“. Toto vymezení je ze strany Galajdové poměrně „odvážným“, avšak neuceleným krokem. V rámci rozhovorů se například projevila důležitost barvy psí srsti pro seniory, kteří již hůře vidí. „*Jinak já jsem prakticky slepá a ona, když leží na chodbě na těch světlých dlaždičkách já ji vůbec nevidím a už kolikrát jsem přes ní málem spadla.*“ (R6) Je tedy zřejmé, že konkretizace fyzických preferencí při volbě canisterapeutického psa není vhodná, vždy je nutné zohledňovat cílovou skupinu, ve které má canisterapie probíhat. Zohlednit by se ale měla i povaha psa. Přestože hravý pes dokáže zaujmout i seniory, je důležité zvážit zvýšené riziko úrazu u hůře pohyblivého seniora za přítomnosti nemotorného štěněte. V těchto případech je vhodnější práce s klidným psem.

V rozhovorech je také silně citelný historický vývoj postavení psa ve společnosti (kapitola 1.1.), kdy až do 80. let 20. století byl pes určen hlavně ke hlídání GALAJDOVÁ (1999: 72). „*Za mě pes patří k boudě, a ne na nějaké mazlení.*“ (R6) Toto období je z hlediska společenského pohledu na psa klíčové. Z tohoto důvodu zvláště pro klienty vyrůstajících na vsi, kteří skutečně vlastnili psa za účelem hlídání majetku, je mazlení s Jenny něčím neobvyklým. „*(...) vlastnil také psa, kterému říkal Věrnouš, byla to „směska“ určená ke hlídání a sloužil 14 let*“ (R4)

Ve svém výzkumu jsem se také zaměřila na přínos canisterapie. VELÍMSKÝ (2007: 80–81) klade důraz na pohyblivost, psychickou podporu, rozvoj kognitivní oblasti, motivaci a rozvoj mezilidských vztahů. V rámci výzkum se mi skutečně všechny výše uvedené přínosy potvrdily. „*Máme si tady mezi sebou o čem povídat.*“ (R3) „*Přináší klientům duševní pohodu (...).*“ (R10). „*Rozveselí, pobaví, vyplní čas, pomůže ve vzpomínání, častokrát jsou klienti nuceni se díky ní více pohybovat, když si jí chtějí pohladit.*“ (R8) Dodala bych, že v rámci canisterapie také docházelo k učení se správnému chování ke psovi, někteří senioři zmiňovali, že Jenny nesmí krmit, aby jí nebylo zle. „*(...) ze země začala lízat a v tom přišla Dominika a křičela na mě, že to ten pes nesmí (...).*“ (R6)

GALAJDOVÁ (2011: 60) také ve své knize vyjadřuje velmi negativní postoj k polohování a tvrdí, že nepřináší pejskovi žádnou radost a stává se tak nedobrovolnou

technikou canisterapie. S tímto tvrzením si dovolím nesouhlasit. Na pejskovi je totiž většinu času viditelné, které věci či činnosti ho činí radostným a které ne. Canisterapeutické polohování jsem měla možnost vidět na vlastní oči a troufám si říct, že Jenny tuto práci dělá s radostí. Tento kategorický postoj Galajdové je dle mého poměrně neobjektivní. Ke každému je potřeba přistupovat individuálně a s každým canisterapeutickým psem dělat pouze takové techniky, při které mu nenarušují pohodu.

Oldřich MULLER (2014: 9) dále uvádí, že „zvířata nepřinášejí pro zaměstnance žádnou zátěž“. Toto tvrzení se v rámci rozhovorů také nepotvrdilo. Především pro pozici uklízečky je práce navíc prokazatelná. „(...) akorát v kanceláři paní ředitelky, kde má Jenny své místo, říkala kolegyně, že tam vždy pár chlupů je, ale to je maličkost, to není u klientů.“ (R7) V rozhovorech také často rezonovalo téma péče o andulky nebo dohled nad tím, aby se Jenny nepohybovala v zakázaných prostorech. „Ne, péči o Jeny si zjišťuje paní ředitelka. Ke mně do prádelny z hygienických důvodů ani nesmí.“ (R9) Je třeba však říct, že ačkoli provozování canisterapie, zvláště v rezidentní formě, přináší určitou práci navíc, je pro klienty velkým přínosem. „Například my zde máme i ptáky a morče a nikdo za nimi tolik nechodí, spíš je to starost navíc a peří všude, to zase Jenny je prospěšnější.“ (R7)

„Canisterapie je druhou neoblíbenější volnočasovou aktivitou seniorů v seniorských domovech,“ tvrdí VELÍMSKÝ (2007: 137). Toto tvrzení bylo v rámci rozhovorů skutečně potvrzeno. „O canisterapii je asi největší zájem ze všech aktivit, co tu jsou“ (R8)

„Cílem canisterapie v domovech pro seniory může být zlepšení kvality života klientů a smysluplné trávení jejich volného času.“ (BICKOVÁ 2020: 63). Ačkoli slovní obrat „smysluplné trávení volného času“ není zcela správný, můžeme s úpravou na „zhodnocování volného času“ souhlasit, protože se mi toto tvrzení v rámci rozhovorů skutečně potvrdilo. „Klienti tráví hodně času s ní, povídají si s ní, hladí ji, takže spíše to potěšení a mají nějakou náplň dne“ (R7) „Pobaví, vyplní čas, pomůže ve vzpomínání (...).“ (R8)

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo definovat pojem canisterapie a její možnosti využití v seniorském domě a následně zmapovat, jaký vliv má využívání canisterapie na klienty SeneCura SeniorCentra Písek. Za tímto účelem byla práce rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Teoretická část obsahuje literární rešerši vycházející z odborné literatury a internetových zdrojů. V současné době existuje celá řada zdrojů k této problematice, nicméně její komplexní zpracování by bylo nad rámec této práce. Teoretická část je tedy spíše pouhým exkurzem do zvolené problematiky, který napomáhá k pochopení základních termínů a postupů. Jsem přesvědčena, že detailní zpracování této problematiky by mohlo být předmětem další odborné práce.

Praktická část se konkrétně zabývá zmapováním vlivu canisterapie na klienty SeneCura SeniorCentra Písek. Ke splnění tohoto cíle jsem si zvolila výzkumné metody pozorování a polostrukturovaný rozhovor. Obě tyto metody potvrdily mou tezi o přínosu canisterapie, o němž se zmiňuji v kapitole 1.5. teoretické části. Žádný nový a dosud nezaznamenaný efekt se v rámci rozhovorů neobjevil. Za nejvíce přínosné informace z rozhovorů považuji ty, které se týkají možných rizik souvisejících s canisterapií (např. úklid navíc, senioři mohou Jenny na chodbě přehlédnout a spadnout, Jenny se pohybuje volně po pokojích atp.)

Na základě všech získaných dat jsem došla k závěru, že využívání canisterapie v seniorském domě SeneCura Písek je přínosné, a to především z pohledu psychické pohody klientů. Většina klientů neví, co je cílem CT, ale intervencím s Jenny se nebrání a její přítomnost vítají. Stanovené cíle práce tedy byly naplněny.

Z hlediska dalšího vývoje canisterapie spatřuji problém především v nedostatečně informované veřejnosti. Toto téma není součástí vzdělávacích plánů škol a mezi laickou veřejností je pojem „canisterapie“ spíše neznámý, což samozřejmě budí nedůvěru v celý její koncept. K této nedůvěře přispívá i skutečnost, že canisterapie není v právním řádu ČR legislativně ukotvena. Ačkoli existuje řada důkazů o jejím pozitivním vlivu, lidé jsou k ní častokrát skeptičtí, což koneckonců potvrdily i závěry mého výzkumu.

Seznam použitých zdrojů

Bibliografické tištěné monografické publikace

BICKOVÁ, J. (ed.) et al., Zooterapie v kostce: Minimum pro terapeutické a edukativní aktivity za pomoci zvířete. Praha: Portál, 2020. ISBN 978-80-262-1585-1.

GALAJDOVÁ, L. Pes lékařem lidské duše aneb canisterapie. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-789-3

GALAJDOVÁ, L., GALAJDOVÁ, Z. Canisterapie: Pes lékařem lidské duše. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-879-1.

HANÁK, P., BRADÁČOVÁ, S., HAVRÁNKOVÁ, P. a kol. Zkušenosti z aplikace nových metod práce při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. s. 77-103 Brno: b.n., 2011 ISBN 978-80-254-0022-8.

HENDL, J. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HOLCZEROVÁ, V., DVOŘÁČKOVÁ, D. Volnočasové aktivity pro seniory. Praha: Grada, 2013 ISBN 978-80-247-8892-0.

HUTAŘOVÁ, I., FRANČEOVÁ, E. Co je vlastně asistenční pes? Praha: SPMP ([Sdružení pro pomoc mentálně postiženým](#)) Praha, 2005, s. 10, ISBN 80-903705-0-0.

JANIŠ, K., SKOPALOVÁ, J. Volný čas seniorů. Praha: Grada, 2016 ISBN 978-80-247-5535-9

MALÍKOVÁ, E. Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních. Praha: Grada, 2011 ISBN 978-80-247-3148-3

MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4

MÜLLER, O. (ed.) a kol. Terapie ve speciální pedagogice. 2. přeprac. vyd. s. 475-488 Praha: Grada, 2014 ISBN 978-80-247-4172-7.

ODENDAAL, J. Zvířata a naše mentální zdraví: Proč, co a jak. Praha: Brázda, 2007. ISBN 978-80-209-0356-3.

PÁVKOVÁ, J. Pedagogika volného času. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 2014 ISBN 978-80-7290-666-6

PŘIBYL, H. Lidské potřeby ve stáří. s. 50 Praha: Maxdorf, 2015. ISBN 987-80-7345-437-1.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., a kol. Kvalitativní výzkum ve pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007 ISBN 978-80-7367-313-0

TVRDÁ, A. Canisterapie. Praha: Plot, 2020 ISBN 978-80-7428-366-6.

VELEMÍNSKÝ, M. a kol. Zooterapie ve světle objektivních poznatků. České Budějovice: Dona, 2007. ISBN 978-80-7322-109-6.

VOJTĚCHOVSKÝ, M., VOJTĚCHOVSKÁ M. Zvířata v domovech nejen pro seniory: Příručka pro návštěvní programy, držení a chování zvířat. 2. české vyd. Praha: Hestia, 1999. ISBN 80-239-1973-3.

Bibliografické elektronické monografické publikace

SeneCura SeniorCentrum Písek [online]. Písek: SeneCura SeniorCentrum, Posl. úpravy 20. 02. 2021 [cit. 2021-02-20]. Dostupné z <https://pisek.senecura.cz/>

SUCHOMELOVÁ, Věra. Senioři a spiritualita: duchovní potřeby v každodenním životě [online]. České Budějovice, 2015 [cit. 2021-02-06]. Dostupné z: <<https://theses.cz/id/rszfuc/>>. Disertační práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta.

IAHAIO – The International Association of Human-Animal Interaction Organizations [online], Posl. úpravy 29. 01. 2021 [cit. 2021-01-29] Dostupné z: <http://iahaio.org/>.

Výcvikové canisterapeutické sdružení Hafík. Internetové stránky organizace. [online]. [cit.2021-02-09]. Dostupný z: < <http://www.canisterapie.org/>>.

Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění platném k 14. 3. 2006. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Seznam zkratek

- AAA – animal assisted activities (aktivity za asistence zvířat)
- AAC – animal assisted coaching (zvířaty asistované koučování/konzultace)
- AACR – animal assisted crisis response (krizová intervence za účasti zvířat)
- AAE – animal assisted education (zvířaty asistovaná edukace)
- AAI – animal assisted intervention (zvířaty asistovaná intervence)
- AASW – Animal assisted social work (zvířaty asistovaná sociální práce)
- AAT – animal assisted therapy (zvířaty asistovaná terapie)
- ADRA – adventist Development and Relief Agency (mezinárodní humanitární organizace poskytující pomoc lidem v nouzi)
- AOVZ – Asociace zastánců odpovědného vztahu k malým zvířatům
- CT – canisterapie
- CTA – Canisterapeutická asociace
- Č. – číslo
- ČR – Česká republika
- HVO – hlavní výzkumná otázka
- IAHAIO – International Association of Human-Animal Interaction Organizations
- Např. – například
- SVO – specifická výzkumná otázka
- Tj. – to je
- Tzv.- takzvaná
- USA – United States of America (spojené státy americké)
- WHO – World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

Seznam příloh

Příloha I Jenny v SeneCura SeniorCentru Písek – autorská fotografie	35
Příloha II Jenny na zahradní slavnosti SeneCura SeniorCentru Písek.....	35
Příloha III Polohování Jenny SeneCura SeniorCentrum Písek.....	36
Příloha IV Význam jednotlivých činností v průběhu canisterapie	36
Příloha V Výhody a nevýhody kvalitativního výzkumu	37
Příloha VI Přepisy rozhovorů s klienty seniorského centra.....	37
Příloha VII Přepis rozhovorů se zaměstnanci seniorského centra.....	43

Přílohy

Příloha I Jenny v SeneCura SeniorCentru Písek – autorská fotografie

Příloha II Jenny na zahradní slavnosti SeneCura SeniorCentru Písek

Zdroj: (SeneCura magazín 2020: 4)

Zdroj: (SeneCura magazín 2020: 4)

ČINNOST	VÝZNAM
Hlazení	Procvičování jemné a hrubé motoriky
Poznávání plemen na kartičkách, kvíz	Udržení rozumových schopností
Předvádění triků	Rozveselení klientů
Házení míčku, odměňování piškotem, zapínání obojku a vodítka, česání	Procvičování jemné a hrubé motoriky
Vyprávění příběhů, vzpomínání klientů na svá zvířata	Společenský, podněcování verbální i neverbální komunikace, udržování paměti
Třízení psích potřeb	Rozvoj spolupráce, udržení kognitivních schopností
Pes olizuje klientovu ruku	Rozvoj smyslového vnímání
Poznávání částí těla psa	Procvičování hrubé motoriky a verbální komunikace

Zdroj: autorská tabulka

Přednosti kvalitativního výzkumu	Nevýhody kvalitativního výzkumu
Zkoumání v přirozeném prostředí	Získaná znalost nezobecnitelná na celou populaci
Umožňuje studovat procesy	Časově náročný sběr dat
Umožňuje navrhnout teorie	Výsledky snadněji ovlivnitelné výzkumníkem
Dobře reaguje na nastalé situace	Vliv osobních preferencí výzkumníka
Hledá příčinné souvislosti	Časově náročná analýza dat

Zdroj: HENDL (2008: 52)

Věra 93 let, místo narození: Duchcov

Mohla bych se vás zeptat, jaký máte vztah ke zvířatům?

Respondentka 1: „Můj vztah je velice kladný od mládí prakticky celý život jsem vlastnila pejska, tak, mám tedy kladný vztah.“

Můžete mi k tomu říct něco víc?

Respondentka 1: „Můj tatínek byl hajný tak jsme mívali jezevčíka, vždy se jmenoval RIGA, ale mívali jsme také králíky, slepičky i krůty. Mám hezké zážitky s těma pejskama.“

Takže můžete říct, že máte pejsky ráda?

Respondentka 1: „Ano já mám pejsky ráda, akorát spíše menší, na mazlení, velkých se bojím a nemám ráda, když slintají, to mi vadí.“

A co říkáte na Jenny, co tu máte? Ta vám nevadí? Je to přeci jen větší rasa.

Respondentka 1: „Ta je hrozně hodná, vždy ji vidím na chodbě tak jí pohladím, ale nesmím ji krmit.“

Mluvila jste o tom, že jí nesmíte krmit, kdo vám to zakázal?

Respondentka 1: „Ano, kdysi jsem dostala vynadáno od paní ředitelky, když jsem jí dala kousek perníku, od té doby jí nic nedávám, ale to je nevýhoda psů, ti prostě loudí, to kočky nedělají, ale zase jsou zákeřný.“

Takže se s Jenny vidíte většinou jen náhodně na chodbě?

Respondentka 1: „Kdepak, paní ředitelka s ní chodí i po pokojích, po ležících lidech na nějaký ty terapie, takže si jí můžou užít všichni. K Vánocím jsme dostávali i fotografie s Jenny jako dárek.“

Mluvila jste o terapii, vy víte, co je canisterapie a jak probíhá?

Respondentka 1: „To úplně nevím ale ona čas od času chodí na společenskou místnost s paní ředitelkou a aktivizační pracovníci Petrou a tam nám ukazuje, co umí, třeba chodí skrz takové roury a podobně a v programu je to uvedené jako „terapie Jenny“ a také často chodí po pokojích, a to teda spíš po ležících klientech, ale tam co dělají nevím, o tom nemám přehled.“

Když jste mluvila o těch kočkách přála byste si tedy tady i jiné zvíře?

Respondentka 1: „Raději už nic na společenský máme ještě morče a andulky a k tomu Jenny bohatě stačí, pak se o to nikdo nestará.“

A vy zde máte nějaké aktivity i s těmi andulkami, co jste zmínila?

Respondentka 1: „Ne, ne ty jsou jen na společenský v kleci a nic s nima neděláme, jen si za nima může kdokoli přijít, aktivity tady máme jenom s Jenny, jak jsem říkala.“

A chodí takto individuálně za těmi andulkami, jak jste říkala?

Respondentka 1: „Vím jen o paní S. ta si s nima chodí povídat, jinak asi nikdo, to je taky důvod, proč říkám, že takto to tu se zvířaty stačí.“

Je něco, co byste mi k tomuto tématu o zvířatech chtěla ještě sdělit?

Respondentka 1: „Ne.“

Marie 84 let, místo narození: Čimelice

Nejdříve bych se vás paní Magistro zeptala, na váš názor na přítomnost Jenny v tomto domově? Vítáte ji, nebo byste ji zde mít nemusela?

Respondentka 2: „Já tady přítomnost rozhodně vítám, protože jsem přesvědčená, že na nás má pozitivní vliv ve všech směrech.“

Mluvila jste o pozitivním vlivu, máte s tím nějaké osobní zkušenosti?

Respondentka 2: „Já, protože jsem z Prachatic a tam je nový domov důchodců, kde se právě léčbou pomocí zvířat zabývají. Oni tam mají nejen pejska, ale například i kočky a tak dále a kdo je ještě schopný, tak dochází do nedaleké jízdárny a jezdí na koních. A mimo jiné jsem na toto téma narazila i v rámci svého studia a později i když jsem již učila. Co se týče účinků, tak mám známé, co mají dítě autistu a těm pejsek v domácnosti velice pomáhá, takže mám v podstatě i vlastní zkušenost.“

Mluvila jste o studiu a učení, mohu se zeptat, co jste učila?

Respondentka 2: „Já jsem učitelka pedagogiky a psychologie a v rámci toho mám právě znalosti i ze speciální pedagogiky. A konkrétně tady to propojení člověk zvíře, mě vždy dost zajímalo a zároveň fascinovalo, podobně jako vás.“

V souvislosti s možnostmi, co jste jmenovala, přála byste si větší množství možností i zde?

Respondentka 2: „Tady už žádné, ale kdyby bylo například více výletů do zoo nebo do té krokodýlí zoo, nebo například nějaká ta jízdárna, nebo jakékoliv vystoupení někoho jiného, tak bych se s radostí zúčastnila.“

Myslíte, že je zde tedy velký zájem o různé zapojování zvířat a nejenom Jenny?

Respondentka 2: „Já nemohu mluvit za jiné, samozřejmě najdou se tu i tací, co zvířata rádi nemají, nebo se jich bojí, nebo jim z nějakého důvodu vadí.“

Jak se takový problém zde řeší, když se někdo bojí?

Respondentka 2: „Jenny je moc chytrá, a tak těch za kterými běžně nechodí ta si jich ani nevšímá, protože to má zakázané, a tak v podstatě můžou být všichni spokojeni.“

Jakým způsobem zde canisterapie probíhá?

Respondentka 2: „Tady je takové propojení určitých organizovaných aktivit a vystoupení a mimo jiné třeba i polohování a pak spontánních chvil, když Jenny sama od sebe někoho navštíví na pokoji, nebo si k vám venku z ničeho nic přisedne.“

Můžete mi to nějak přiblížit, co myslíte organizovanými a neorganizovanými aktivitami?

Respondentka 2: „Co se týče těch organizovaných aktivit tak ty jsou pod vedením paní ředitelky jedná se tedy většinou ta vystoupení na společenské místnosti a u nechodících individuální návštěvy na pokojích a co se týče těch neorganizovaných, tak to je tedy, jak jsem již říkala, že si Jenny sama přijde a nechá se hladit a tak podobně.“

Hana 79 let, místo narození: Rakovník

Nejprve bych se vás ráda zeptala, zda jste během života vlastnila nějaké zvíře?

Respondentka 3: „Já tím, že jsem vyrůstala u babičky u Rakovníka, která měla malé hospodářství, tak jsme měli kočky ty byli moje...pejssek, slepičky a později když jsem se vdala tak jsem pořídila dětem nejdříve maltézáčka a později jorkšírka RIČKU.“

Rička, to je krásné jméno, takže můžete říct, že jste měla prakticky celý život po svém boku pejska?

Respondentka 3: „Ano, Ričku já jsem totiž musela opustit, když jsem nastupovala do tohoto domova, ale tím, že je tu Jenny tak mi nebylo tak smutno a taky si máme tady mezi sebou o čem povídat. A taky sem za mnou jede jednou za čas vnučka ta je z Ústí nad orlicí, a ta má 2 borderky tak je bere s sebou.“

Takže vám nevadí ani větší rasy, když vaše vnučka má borderky?

Respondentka 3: „Mně osobně nevadí, já pejska měla a Jenny mi ho trochu nahrazuje párkrát za námi na společenskou přišel i takový velký pes, Karel se jmenoval a vypadal jako maxipes Fík, ten se mi moc líbil.“

Chodíte na společenskou místnost, když máte nějakou canisterapii? Víte, co to je?

Respondentka 3: „Jenny za námi chodí na společenskou poměrně často a canisterapie já jsem to věděla, s tím tady už taky byli. Měli pejsky a ty měli takové speciální obojky, občas jsem to viděla i na Jenny. To je nějaké to polohování?“

Svým způsobem ano, ale nemusí se týkat pouze polohování, už tím, že tady s vámi Jenny tráví váš volný čas, tak můžeme říct, že je to terapie, podobně se provádí například u koček a jiných zvířat, máte ráda kočky?

Respondentka 3: „Kočky ráda mám, ale ty jsou občas zákeřný, několikrát jsem byla poškrábaná, syn má teď angorskou, ale tu už nikdo nenapraví, to vám pes neudělá, to je přítel člověka.“

Takže bychom to celé mohly shrnout tak, že zvířata máte celkově ráda a účastníte se místní canisterapie, ale více zvířat byste nechtěla? Chápu to správně?

Respondentka 3: „Ano, přesně tak, tato zvířata stačí.“

Miroslav 91 let, místo narození: Čakovice

Pane docente, nejdříve bych se Vás ráda zeptala, zda víte, co je canisterapie?

Respondent 4: „Přiznám se vám, že jsem se dnes ve 3 ráno probudil s hrůzou, že k vašemu tématu nemám informace ani potřebné znalosti. Potřebnou literaturu bohužel také nevládním, a tak jsem již od 5 od rána čekal na paní ředitelku, která mi o „Ženynce“ pár informací poskytla poté mě ještě paní D. vyhledala nějaké informace na internetu a pro jistotu jsem se ještě doptal během aktivit na společenské místnosti oč se vlastně jedná.“

Takže jste o tomto tématu nikdy předtím neslyšel?

Respondent 4: „Víte, já jako pedagog jsem měl vždy nejbliže k lidem a jejich příběhům, cílům. Zvířata pro mě nikdy nebyla natolik atraktivní, abych se mohl považovat za nějakého znalce v tomto oboru, každopádně připouštím, že přítomnost „Ženynky“ v tomto ústavu má jistý význam.“

Mluvil jste o tom, že pro vás zvířata nejsou atraktivní, proto bych se vás ráda zeptala, jestli vy osobně jste někdy nějaké zvíře měl?

Respondent 4: „Můj otec měl malinké hospodářství prakticky všechna zvířata, která do takového běžného hospodářství patří a při té příležitosti vlastnil také psa, kterému říkal Věrnouš, byla to „směska“ určená ke hlídání a sloužil 14 let, takže se zvířaty jsem byl v kontaktu od mládí.“

Kdy navážu na vaší předchozí odpověď, že připouštíte, že přítomnost Jenny zde má nějaký význam, využíváte ji nějakým způsobem? Alespoň pro potěšení?

Respondent 4: „Víte u nás na 3 patře jsme všichni ještě v rámci možností pohyblivý a „Ženynku“ si nanejvýš pohladíme, nebo se podíváme na nějaké vystoupení a společně s ním zavzpomínáme, ale co se týče nějakého účinku, ten bude spíše viditelný u ležících lidí, kteří jsou vděční za kterékoliv rozptýlení a její přítomnost vítají možná více než kdokoli jiný.“

Mluvil jste o nějakých vystoupeních Jenny, můžete mi k tomu říct něco víc?

Respondent 4: „Ano, jednou za čas zde Jenny vystupuje v doprovodu paní ředitelky, nebo také jiného psa a mimo jiné také chodí po pokojích zejména na prvním a druhém patře, kde je nejvíce ležících klientů.“

Víte, co paní ředitelka s Jenny na pokojích dělá?

Respondent 4: „Co na pokojích probíhá vám nepovím, to bohužel nevím a popravdě jsem si informace ani nikdy nehledal, jelikož nemohu říct, že by zvířata byla mým středem zájmu.“

Už byste tedy zde žádné jiné zvíře nechtěl?

Respondent 4: „Víte, člověk musí zohledňovat potřeby těch zvířat a dle mého zde takovou pozornost a péči, jakou by si zasloužila nemají. S „Ženynku“ je to něco jiného, tu si vozí paní ředitelka každé odpoledne domu, ale jiná zvířata jsou jen zodpovědnost a práce navíc.“

Pane docente je ještě něco, co byste chtěl doplnit, nebo vás nějak zajímá?

Respondent 4: „K tomuto tématu již nic, jak jsem říkal já se zajímám spíše o lidi, takže by mě spíš zajímalo, co vás vede k práci pedagoga?“

Jiří 87 let, místo narození: Písek

Nejdříve bych se vás ráda zeptala, co si myslíte o tom, že zde máte poměrně hodně zvířat?

Respondent 5: „Jelikož já mám ke zvířatům velký vztah, tak jsem za přítomnost všech moc rád. Jenny, vždy přijde za mnou na pokoj a člověk nepřipadá tak sám.“

Mluvil jste o velkém vztahu ke zvířatům obecně, jak jste si tento vztah vybuodoval?

Respondent 5: „Protože jako malý kluk jsem vždy chodíval k tetě, která měla kravičku, statek a když jsem byl ve vašem věku tak jsme měli několik psů doma s manželkou a nejposlednější má hrobeček na chatě, který jsem mu udělal. Byl to Japonský chin jménem ARIS. Já osobně mám rád velké psy, vlkodavy, ale ten by se tu celý dny trápil a hodně lidí by se ho bálo, a hlavně nemám rád, když má někdo velký psy v paneláku, ale tady se má Jenny dobře.“

Je něco, co vám na Jenny nebo jiných zvířatech tady vadí?

Respondent 5: „Asi ne. Jenny je strašně vychovaná, chlupy nebo tak mi vůbec nevadí akorát ji nemůžu venčit, to jen když třeba přijde na pokoj tak ji hladím.“

A vy jste s Jenny v kontaktu jen když za vámi přijde na pokoj?

Respondent 5: „Jenny je tady prakticky každý den, tak jí můžeme potkávat na chodbách a pak občas chodí i na společenskou místnost, o to je velký zájem. Potom tady máme 4 andulky a morče a králíka za těma si chodí povídat paní S. Tu poznají už po hlase a vždy pískají na celý dům. I Jenny tady má své oblíbenice, třeba Lenku, tu úplně milovala.“

Jak probíhají ty aktivity na společenské místnosti?

Respondent 5: „Většinou ukazuje různé povely a my jí tleskáme, nebo odměňujeme. Já, když jsem byl na společenské, tak jsem dostal piškot a Jenny na povel štěkla, tak jsem jí ten piškot dal.“

Říkal jste, že je zde o Jenny velký zájem, myslíte, že by byl zájem i o jiná zvířata než ta, které zde máte?

Respondent 5: „Víte ono se nikdy nezavděčíte všem, to by tady z toho musela být zoo. My jezdíme často na výlet do zoo a tak, teď jsme byli v Protivíně a také v Čapím hnízdě. Takže si myslím, že toto stačí.“

Můžete říct, že je pro vás Jenny přínosem, nebo by vám stačili pouze zmiňované výlety?

Respondent 5: „Já hodně čtu noviny, takže vím, na co narážíte. Kdysi psali, že vliv je i když máte necvičeného psa, jak ho musíte venčit, nebo na něj mluvit, hladit ho, ten denní rytmus, já jsem byl taky hubený, když jsem měl psa. A to vám výlet do zoo není schopem zprostředkovat. Takže určitým přínosem si myslím, že je.“

Božena 88 let, místo narození: Soběšice u Sušice

Paní S. slyšela jsem o vás, že jsem o vás, že máte ráda místní andulky a že i ony vás poznají podle chůze je to pravda?

Respondentka 6: „Víte, protože já na jedno oko nevidím vůbec a řady těch aktivit se proto nemůžu účastnit tak ve volném čase chodím na společenskou místnost, kde máme andulky a králíka a morče. Andulky mám ráda s těma si povídám, zvlášť tu bílou, zdá se mi, jako by mi občas odpovídala.“

Takže jste nikdy vystoupení Jenny neviděla?

Respondentka 6: „Na vystoupení se jdu podívat, co nového umí, je to docela legrace a taky sem chodí Karel a Roxy a pak tady byli nějakí pudlové, ty už nevím, jak se jmenovali, to tady máme aktivity s pejskama hodně.“

Takže jste ráda i za Jenny, že tu máte?

Respondentka 6: „Popravdě já jsem s Jenny od začátku tak nějak na „kordy“, já jsem kvůli ní dostala vyndáno, protože jsem jedla koblihu, padal z ní cukr a ona to po mě ze země začala lízat a v tom přišla Dominika a křičela na mě, že to ten pes nesmí, takže už ji na pokoj nepouštím. Jinak já jsem prakticky slepá a ona, když leží na chodbě na těch světlých dlaždičkách já ji vůbec nevidím a už kolikrát jsem přes ní málem spadla. Prostě si sebe navzájem moc neššímáme“

Takže by vám zde stačili pouze andulky?

Respondentka 6: „Za mě by tady trvale být nemusela, já jdu za andulkama, se kterýma si popovídám, ale za život jsem zvířat „nabažená“ dost. A co se týče toho králíka a morčete, tak ty hrozně smrdí, proto by mi stačili jen andulky a víc už nic.“

Říkala jste, že jste zvířat „nabažená“, znamená to, že jste tedy zvířata vlastnila?

Respondentka 6: „My měli hodně rozlehlou samotu, ke které přiléhaly pole a pastviny, a tak jsme si zřídili hospodářství, snad se všemi zvířaty, co vás napadne a já jsem měla za úkol pást krávy tím pádem jsem prakticky od malička jsem byla v neustálém kontaktu se zvířaty a teď za nimi můžou pouze když se mi chce, což je výhoda.“

A vy se o ty andulky přímo staráte, nebo si s nimi jen chodíte povídat?

Respondentka 6: „Ne, nestarám, já jsem se za život starala dost, to dělají sociální pracovníce a po tom, co jsem dostala vynadáno za ten cukr už nic dělat nebudu. Za mě pes patří k boudě, a ne na nějaké mazlení.“

Myslíte si, že by se váš vztah k Jenny mohl nějakým způsobem změnit?

Respondentka 6: „Myslím si, že ne. My se navzájem respektujeme za což jsem ráda, ale na žádné velké mazlení to nevidím ani do budoucna.“

Příloha VII Přepis rozhovorů se zaměstnanci seniorského centra

Zdena – uklízečka

Co říkáte na to, že zde máte Jenny každý den?

Respondentka 7: „Jestli můžu říct svůj osobní názor, tak podle mě není úplně vhodný, že Jenny všude chodí po pokojích, ale nechte si to prosím vás pro sebe.“

Proč si myslíte, že to není vhodné?

Respondentka 7: „No víte, často Jenny chodí po domě, hledá paní ředitelku, nebo nějaká klientka leží, nemůže se hnout a pes jí olízne ruku.“

Takže nejste zastáncem toho, abyste zde měli Jenny každý den? Nevidíte v tom žádný přínos?

Respondentka 7: „No, neměl by tam být každý den, hlavně když jsou například obědy a ona pak leze do zbytků, to není vhodné.“

Přidělává Vám Jenny práci navíc? Teď myslím například víc úklidu, chlupy...

Respondentka 7: „To říct nemohu, Jenny vždy chodí vyčesaná a uklízet musím stejně, takže víc práce bych neřekla. Akorát v kanceláři paní ředitelky, kde má Jenny své místo říkala kolegyně, že tam vždy pár chlupů je, ale to je maličkost, to není u klientů.“

Jenny tedy tráví nejvíce času v ředitelně?

Respondentka 7: „Vůbec ne, nejvíce je na chodbě v přízemí, kde mají klienti takové posezení a ona má přehled, co se kde děje. Ale v ředitelně má své zázemí – pelíšek, hračky a vše co potřebuje.“

Víte o někom z klientů, kdo například záměrně chodí na to přízemí, aby Jenny viděl?

Respondentka 7: „Konkrétně se to úplně nedá říct, klienti jsou obecně rádi, že jí tam mají, že si jí mohou pohladit, to je viditelně těší.“

Takže alespoň v tomhle ohledu má Jenny podle vás nějaký význam?

Respondentka 7: „No hlavně po té psychické stránce, je to pro klienty lepší, víte zvlášť například v této době, kdy jsou omezené návštěvy, tak klienti tráví hodně času s ní, povídají si s ní, hladí jí, takže spíše to potěšení a mají nějakou náplň dne.“

Napadá mě, když podle vás přináší Jenny potěšení, co si myslíte o tom, zařazovat do programu více zvířat?

Respondentka 7: „Ježiš to ne, nebo takhle když přijdou na společenskou místnost, něco předvedou a zase odejdou, tak si myslím, že je to dobré, ale například my zde máme i ptáky a morče a nikdo za nimi tolik nechodí, spíš je to starost navíc a peří všude, to zase Jenny je prospěšnější.“

A oni tyto zvířata nezapojují do programu jako Jenny?

Respondentka 7: „Ne, naopak když mají nějaké aktivity na společenské místnosti, tak ptáky vystrčí na chodbu, proto další zvířata už ne.“

Jenny být na společenské místnosti může, když mají senioři různé volnočasové aktivity?

Respondentka 7: „Záleží na tom, jaký mají program, ale někdy tam s nimi je a jindy by to bylo asi problematické, takže jí tam nepouští, ale na jaké programy ano a na jaké ne, to nevím.“

Je ještě něco, co byste mi chtěla k tomuto tématu dodat?

Respondentka 7: „No, popravdě já nemám k tomuto žádné informace, já jí mám ráda i klienti, ale myslím, že by zde nemusela být každý den, klienti by se pak víc těšili, ale na druhou stranu, jak říkám: ona klienty dokáže zabavit, takže toto je takové sporné.“

Andrea – pečovatelka

Jaký je Váš vztah k Jenny a máte vzhledem k ní nějaké povinnosti?

Respondentka 8: „Jenny je strašně hodná, já k ní mám dobrý vztah, občas jí kupuji piškoty, ale víte o mě moc nejde ona je zde hlavně kvůli klientům.“

Jakým způsobem je Jenny zapojována během dne?

Respondentka 8: „No v rámci polohování, to jsem měla několikrát možnost vidět, poté do aktivit na společenské, a tak nějak celý den zde může být a klienti si jí mohou pohladit.“

A vy vybíráte klienty, kteří se účastní té canisterapie, nebo je vybírá paní ředitelka?

Respondentka 8: Ne, to ne, celkově zde o výběru nemůže být řeč, paní ředitelka obchází všechny klienty a na společenskou místnost se může také přijít kdokoliv podívat, jen je to všechno dost časově náročné, protože Jenny musí taky odpočívat a než se obejdou všichni klienti, tak je to řádově i 2 měsíce. Ale Jenny je pak může navštívit individuálně sama.“

Je někdo z klientů, kdo by se Jenny bál, když takto může navštěvovat pokoje sama?

Respondentka 8: „No občas se jí bojí nový klienti, ti, co jí neznají, ale vždy proběhne určité představení Jenny a v současné době nevím o nikom, kdo by se jí bál. Spíš jsou všichni rádi, že jí zde mají“

Podle čeho usuzujete, že jsou rádi?

Respondentka 8: „Víte, já s nimi trávím docela dost času každý den a občas dochází témata na která s nimi můžu komunikovat, a proto častokrát se konverzace ubere právě

k Jenny, proto vím, že klienti alespoň ti ne mém patře jsou nadmíru spokojeni a přítomnost Jenny si zde chválí.“

Vnímáte u nich nějaké pozitivní změny díky přítomnosti Jenny?

Respondentka 8: „Ano, určitě, rozveselí, pobaví, vyplní čas, pomůže ve vzpomínání, častokrát jsou klienti nuceni se díky ní více pohybovat, když si jí chtějí pohladit, a dokonce jedna klientka, která standardně vůbec nekomunikuje v přítomnosti Jenny začala mluvit „ty jsi ale krásnej pejsek“ všichni jsme koukali a nevěřili svým očím, ale bohužel s ohledem na nějakou mlčenlivost vám o tomto víc sdělit nemohu.“

To je krásné, takže mezi klienty je o canisterapii zájem?

Respondentka 8: „O canisterapii je asi největší zájem ze všech aktivit, co tu jsou, naštěstí paní ředitelka neomezuje kapacitu, takže všichni, co chtějí a jsou relativně pohybliví se můžou těchto aktivit zúčastnit, ti, co nemohou paní ředitelka poté navštíví na pokojích.“

Pomáhá někdo paní ředitelce s canisterapií z řad zaměstnanců?

Respondentka 8: „Aktivizační pracovnice, akorát teď jsou tyto terapie z důvodu koronaviru pozastavené a je zde nová aktivizační pracovnice, která s canisterapií zkušenosti nemá, takže se teprve uvidí, kdo dál bude v těchto činnostech paní ředitelce pomáhat.“

Nastal zde někdy s Jenny nějaký problém?

Respondentka 8: „Problém, spíše takové maličkosti, když jí někdo krmí, protože to si paní ředitelka nepřeje, ale problém vyloženě žádný. Ona je hodně vychovaná a klidná, ale samozřejmě jako každý pes si chce občas hrát, tak jsme jí párkrát chytli, když někomu z pokoje sebrala ponožky.“

Jak na takovou situaci reagovali ti senioři, když jim sebrala ponožky?

Respondentka 8: „Smáli se, většina klientů tady dříve měli psa, a tak vědí, že je to jen hra, ba naopak právě tyhle spontánní situace nejvíce klienta rozveselí a ona zapomíná na všechny své starosti.“

Jitka – pradelna

Jaký podle vás mají klienti k Jenny vztah?

Respondentka 9: „Já si myslím, že vesměs všichni kladný, ale k předchozímu psovi měli větší.“

Jak to myslíte k předchozímu psovi?

Respondentka 9: „Víte, já jsem tady od samotného otevření domova, to zde bývala ještě jiná paní ředitelka, která si shodou okolností také pořídila psa zlatého retrívra, který sem chodil s ní. Ten sem chodil ale již od štěněte, a tak si k němu lidé vybudovali větší vztah, Jenny už ale byly asi 2 nebo 3 roky, když sem nastoupila.“

Takže když, by zde bylo štěně myslíte, že by vztah byl ještě větší?

Respondentka 9: „To je složitá otázka, s tím štěnětem to bylo daleko náročnější na druhou stranu různé „lumpárny“ štěněte senioři zaujali více.“

Myslíte, že si klienti na Jenny nemohou tedy zvyknout?

Respondentka 9: „To ne, oni zvyklí jsou, mají jí rádi, zvláště klienti na přízemí, ale ten vztah není již tak hluboký. Důvodem může být to, že zmiňované štěně totiž přejel vlak a klienti to bývalé paní ředitelce dávali dost za vinu a nyní mám pocit, že se bojí si k Jenny vytvořit bližší vztah.“

Můžete mi tu spojitost více přiblížit?

Respondentka 9: „Většina starých lidí, když sem nastupuje tak to nebere úplně nejlépe, přeci jen opouští svůj domov a v podstatě i rodinu a mám takový pocit, že po předchozí zkušenosti se bojí utvářet hlubší vztah s Jenny, jelikož kdyby je nějakým způsobem měla opustit bylo by to pro ně velice náročné.“

Máte vzhledem k Jenny nějaké povinnosti?

Respondentka 9: „Ne, péči o Jenny si zjišťuje paní ředitelka. Ke mně do prádelny z hygienických důvodů ani nesmí.“

Kam dál Jenny nesmí?

Respondentka 9: „Nevím to úplně jistě, ale určitě jídelna, kuchyně a některé pokoje v době obědů, kdy senioři Jenny i přes zákaz krmí.“

Změnila byste něco, co se týče pravidel přítomnosti Jenny?

Respondentka 9: „Ne, myslím, že je to zde dobře nastavené, paní ředitelka má daná jasná pravidla, aby to vše fungovalo tak jak má. Péči si zajišťuje ona to zahrnuje krmení, venčení a tak dále a Jenny je zde pro klienty, aby se s ní mohly potěšit případně s ní strávit nějakou chvíli.“

Vlad'ka – klíčová pracovnice (zástupkyně vrchní sestry)

Jaký je váš pohled na Jenny?

Respondentka 10: „Krásný a milý pejsek, klidné povahy s přátelským vztahem k lidem.“

Jaký podle vás mají vztah k Jenny klienti?

Respondentka 10: „Klienti mají rádi kontakt s ní, na pokojích mají častokrát připravené piškoty, protože to je jediné, co jí smí v omezeném množství dát. Dost často jí na chodbách, když mají dlouhou chvíli, pozorují, usmívají se a povídají si o ní. O aktivity s ní je zde velký zájem.“

Má podle vás přítomnost Jenny nějaký přínos? Případně jaký?

Respondentka 10: „Ano, především přináší klientům duševní pohodu, obecně je pro ně větší jistotou než cizí člověk a také ona přistupuje ke každému stejně a vycítí, když s ní někdo čas trávit nechce, tak za ním nejde.“

Je zde tedy někdo, kdo si kontakt s Jenny vyloženě nepřeje?

Respondentka 10: „My se snažíme, aby kontakt zde byl hodně individuální a vždy se najde mezi klienty někdo, kdo například nechce olíznout ruku, to je běžné, ale vyloženě, že by ji někdo neměl rád a nepřál si ji vidět, takový tu nikdo není.“

Vy se tedy klientů předem ptáte, co si při kontaktu přejí a co ne?

Respondentka 10: „S velkou nadsázkou ano, ale není to úplně přesné. Řídíme se životním příběhem klienta a respektujeme jeho vztah ke zvířatům, o tom máme informace. Když víme, že měl někdo během života několik psů, je předvídatelné, že bude přístupnější v kontaktu než člověk, který psa nikdy v životě neměl a neví, co může očekávat.“

Myslíte, že by zde mělo být více zvířat, aby uspokojili přání klientů?

Respondentka 10: „Já osobně si myslím, že ano. Samozřejmě toto není úplně snadné, jelikož se o ně někdo musí starat a zase nějaké zvíře, co by si přál jeden klient nemusel by akceptovat druhý.“

Jaké zvíře byste doporučila?

Respondentka 10: „Již žádné, které by se mohlo takto volně pohybovat po domově, to bývá problematické s ohledem na zájmy klientů, psa ještě většina lidí toleruje, ale například kočky jsou větším problémem, spíše tedy nějaké v kleci, akváriu, ale to by záleželo na klientech.“

Abstrakt

RÁDROVÁ, T. *Využití canisterapie v SeneCura Seniorcentru Písek*. České Budějovice 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce doc. MgA. Stanislav Suda, Ph.D.

Klíčová slova: canisterapie, senior, seniorský dům, volný čas, aktivizace, polohování, aktivity, pes, sociální péče, potřeby ve stáří

Práce se zabývá využitím canisterapie v seniorském domě SeneCura Písek. Teoretická část charakterizuje, co je canisterapie, jaké jsou její formy, metody, techniky a efekty a kde je možné canisterapii využívat. Dále popisuje seniora jeho potřeby a typy sociálních služeb, které může využívat, konkrétně se pak zaměřuje na SeneCura SeniorCentrum Písek. Následující kapitola již pojednává o způsobu a cíli využívání canisterapie ve zmíněném seniorském domě.

Praktická část se zabývá otázkou, jaký vliv má využívání canisterapie v rezidentní formě na klienty a jak celý proces vnímají samotní senioři i zaměstnanci. Canisterapie je zde vnímána velmi pozitivně a pro klienty má význam především v podobě duševní pohody. Efektivita celého procesu je výrazně ovlivněna přístupem seniora. Jsou-li klienti k této terapii přístupní, přináší výborné výsledky.

Abstract

RÁDROVÁ, T. *Use of Canistherapy in SeneCura SeniorCentrum Písek*. České Budějovice 2021. Bachelor thesis. University of South Bohemia. Faculty of Theology, Department of Pedagogics. Supervisor doc. MgA. Stanislav Suda, Ph.D.

Key words: canis therapy, senior, senior house, leisure time, activation, positioning, activities, dog, social care, needs in old age

The thesis deals with the use of canistherapy in the senior house SeneCura Písek. The theoretical part characterizes what canis therapy is, what are its forms, methods, techniques and effects and where it is possible to use canistherapy. It also describes the senior's needs and the types of social services they can use, specifically focusing on the SeneCura SeniorCentrum Písek. The following chapter already discusses the way and goals of using canistherapy in the mentioned senior home.

The practical part deals with the question of what effect the use of canistherapy in a residential form has on clients and how the whole process is perceived by seniors and employees themselves. Canis therapy is perceived very positively here and is important for clients, especially in the form of mental well-being. The efficiency of the whole process is significantly influenced by the senior's approach. If clients are available for this therapy, it brings excellent results.